

La Torá

La Torá
Un Lector del Hebreo Bíblico

Traducido por
Fausto Liriano

Timothy A. Lee Publishing

La Torá: Un Lector del Hebreo Bíblico

Copyright © 2025 Timothy A. Lee. Todos los derechos reservados.

Timothy A. Lee Publishing, Cambridge, England

www.timothyalee.com

@Timothy_A_Lee

@TimothyALeePub

Todos los derechos reservados. Esta publicación no puede ser reproducida, distribuida o transmitida en cualquier forma o por cualquier medio, incluyendo fotocopia, grabación u otros métodos electrónicos o mecánicos, sin el permiso previo por escrito del editor. Para solicitudes de permiso, comuníquese con request@timothyalee.com.

El texto bíblico está basado en el Códice de Westminster Leningrado, que es de dominio público.

Lemas y datos morfológicos están bajo licencia Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Este es un trabajo original del Open Scriptures Hebrew Bible, disponible en <https://github.com/openscriptures/morphhb>

Primera edición 2025

ISBN: 978-1-83651-044-4

CONTENIDO

Introducción	vii	Abreviaturas	xiii
------------------------	-----	------------------------	------

LA TORÁ

Génesis	1	Levítico	162
Éxodo	87	Números	211
		Deuteronomio	275

APÉNDICES

Paradigmas	343	Tablas de Acentos	383
Glosario	369	Mapas	385

Introducción

Este es un lector del hebreo de La Torá. Está diseñado como una herramienta útil y accesible para dos grupos de personas. En primer lugar, estudiantes que han terminado el primer año de estudio del hebreo bíblico, esta serie proporciona el material para mejorar su habilidad de lectura a partir de los textos primarios. En segundo lugar, esta serie está diseñada para académicos, pastores y laicos que, en su curiosidad, buscan refrescar su hebreo o usarlo en la preparación de su trabajo de estudio, predicación y enseñanza.

Este libro sumerge al estudioso en el texto bíblico, de manera que vaya desarrollando su confianza en la lectura del hebreo bíblico lo más rápido posible. La transición desde traducir oraciones básicas a leer pasajes y libros completos, es una curva de aprendizaje pronunciada que puede desanimar a los estudiantes. Para ayudar a superar esta curva, las glosas que acompañan a este texto permiten que un estudiante que tiene solo un año de vocabulario, comience a leer pasajes completos. Específicamente, todas las palabras poco comunes que ocurren 60 veces o menos en la Biblia Hebrea están en la lista de glosas como notas al pie de cada página. Esto permite al lector continuar leyendo cada pasaje sin obstáculos. Por lo tanto, el libro complementa las gramáticas tradicionales y es especialmente ideal para estudiantes principiantes e intermedios de hebreo bíblico. Sin embargo, aún los lectores avanzados apreciarán las glosas de palabras de significado oscuro, ya que ahorra tiempo en la lectura del texto.

La Torá (o Pentateuco) es un tesoro que debe leerse en la lengua hebrea. Es por esta razón que esperamos que muchos utilicen este lector, haciendo la transición de la lectura de oraciones cortas a la lectura de libros bíblicos completos en los idiomas originales.

Cómo utilizar este lector

Para ayudar al lector y simplificar el proceso de lectura, este libro contiene una colección de datos útiles en y alrededor del cuerpo principal del texto. La información incluye:

- Glosas de palabras poco comunes que el lector podría no conocer o tener dificultades para recordar.
- Análisis morfológico de formas difíciles.

- Las lecturas Qere se enumeran con vocales en los márgenes.

Cuando sea relevante, incluiremos en las notas al pie de página las glosas y su morfología básica. Es por esto que notarán que las notas al pie de página están divididas en dos niveles. El primer nivel contiene las glosas de las palabras más raras y, si es necesario, su morfología. El nivel secundario es solo para mostrar la morfología compleja de palabras comunes que podrían ser útiles para lectores principiantes e intermedios.

Glosas

Todas las palabras poco comunes tienen sus glosas con posibles traducciones al español en las principales notas al pie de página. Estas palabras menos frecuentes se definen como aquellas que aparecen 60 veces o menos en la Biblia Hebrea. Se supone que después de un año de estudio, un estudiante conocerá las palabras comunes. Estos 618 lexemas aparecen 66,960 veces en La Torá, lo que representa el 83.7% de las 80,045 palabras hebreas encontradas en el libro.¹ En el glosario que se encuentra en los apéndices del libro se puede consultar una lista alfabética de estas palabras.

Por ejemplo, en Génesis 1:1, encontramos la palabra בְּרֵאשִׁית^a. La palabra es poco común y aparece sólo 51 veces en la Biblia Hebrea, es por esta razón que se glosa entre las principales notas al pie de página. El lexema de la palabra está en negrita רֵאשִׁית, después de este se proporcionan glosas básicas en español seguidas de la frecuencia del lexema en la Biblia Hebrea, que hemos colocado entre paréntesis. Estas glosas contienen las principales posibilidades de traducción para la palabra. Son consistentes en todo el lector y no específicas al contexto. Esto significa que son adecuadas para memorizar a medida que el lector avanza en el libro. También significa que el lector aprenderá a no depender demasiado de las glosas, dado que el significado específico de la palabra lo determina el contexto.

Las glosas se han tomado principalmente del BDB.² pero hemos actualizado ligeramente el lenguaje y las traducciones que ofrece. Las glosas ofrecen las traducciones más comunes de las palabras, aunque el contexto es clave para determinar el significado. Dado que estas glosas son principalmente para el lector general, se recomienda un diccionario como el HALOT cuando hay cuestiones de carácter exegético.³

¹ Según el texto base del Códice de Westminster Leningrado y el esquema de análisis MorphHB adoptado en este libro.

² Frances Brown, S. R. Driver y Charles A. Briggs. *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon. With an appendix containing the Biblical Aramaic*. London: Oxford University Press, 1906.

³ Ludwig Köhler et al., eds. *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament (2 Volumes)*. Leiden: Brill, 2001

a רֵאשִׁית (f) primero, principio, jefe. (51)

Los principales notas al pie de página son alfabéticas, no numéricas. Se reinician en cada página y capítulo nuevos. Si una palabra aparece varias veces en una sola página, entonces las ocurrencias subsiguientes se referirán a la primera glosa usando la misma marca alfabética. Por ejemplo, בְּרֵאשִׁית^a ... בְּרֵאשִׁית^{??}.

Los verbos que principalmente ocurren en formas distintas al Qal, en los modos *qatal* o *yiqtol* se enumeran sin vocales y entre corchetes. Incluso si un verbo no aparece generalmente en Qal, pero tiene al menos una ocurrencia en Qal en los modos *qatal* o *yiqtol*, entonces conservamos las vocales. Por lo tanto, podrás encontrar [בִּרְךְ], porque aunque es común en la forma del participio pasivo Qal בִּרְכֶּנִי, se encuentra principalmente en Pi^cel, y nunca ocurre en Qal *qatal* o *yiqtol*.

Análisis

Las formas de palabras difíciles se analizan en las notas al pie de página. Cuando son palabras poco comunes se suministran junto con la glosa, por ejemplo, יִקְוּ.^b Esto indica que la forma יִקְוּ es un plural masculino nif^cal yusivo en tercera persona del verbo [קוה]. Para las palabras comunes que contienen una forma difícil, se suministra un conjunto secundario de notas al pie de página. Estas notas no contienen glosas ya que se espera que el lector las conozca. En cambio, solo se muestra el lexema subyacente en tiempo presente con el análisis morfológico correspondiente. Por ejemplo, en Génesis 1:22 יִרְבֹּ.¹ es el yusivo, del verbo pe-yod יִרְבֵּ. A diferencia de las principales notas al pie de página, estas notas secundarias se clasifican numéricamente. Esto permite al lector que es competente con las formas morfológicas omitir estas palabras sin distraerse. Estas notas en cursiva gris no deben confundirse con la numeración de los versículo (p. ej.,¹) que están en negrita y sin serif.

Nombres propios poco comunes

Como una ayuda al lector, todos los nombres propios poco comunes están marcados en gris; por ejemplo, בְּעֵרֶן. Estos son los nombres propios que aparecen 60 veces o menos en la Biblia Hebrea. Los nombres propios comunes se dejan en negro porque se supone que el lector está familiarizado con ellos. Por ejemplo, אֲבִרְהָם no está glosado.

Qere / Ketiv

Los Qere están en los márgenes laterales y se identifican con su palabra correspondiente a través del círculo habitual encima de la palabra.⁴ Las vocales

⁴ O ocasionalmente ausencia de una palabra, ver Rut 3:5.

a ראשית (f) primero, comienzo, jefe. (51)

b [קוה] recoger, coleccionar (2) *ni. yus. 3 mp*

¹ רבה *qal yus. 3ms*

están en Qere, lo que facilita la lectura. Los Ketivs se dejan en el texto sin vocales, lo que difiere de la tradición masorética, pero es de un uso más fácil.⁵

Paradigmas de verbos y sustantivos

Se enumeran varios paradigmas entre los apéndices para ayudar al lector con la memorización. Estos incluyen verbos, sustantivos y adjetivos.

Tablas de Acentos Masoréticos

Para ayudar al estudiante, se han incluido en los apéndices los acentos masoréticos que se encuentran en este libro.⁶ Estos acentos son útiles ya que marcan acentuación y dividen los versos en frases. Aprender solo los principales acentos disyuntivos puede ayudar significativamente al lector, ya que divide oraciones largas en unidades más manejables.⁷

Fuentes

El texto de este lector es el Códice Leningrado, transcrito en el proyecto del Códice de Leningrado de Westminster, que es de dominio público. Todas las divisiones poéticas se basan en la primera edición de la Biblia Hebraica.⁸ A veces puede resultar difícil determinar las divisiones entre prosa y poesía. Por ejemplo, hemos conservado Jeremías 11.18-19 como poesía, cuando en ediciones posteriores de la Biblia Hebraica se cambió a prosa.⁹ El análisis de lemas y morfología proviene del proyecto Open Scriptures Hebrew Bible.¹⁰ Ocasionalmente hemos cambiado el análisis o los lexemas subyacentes cuando no estamos de acuerdo con este conjunto de datos. Las glosas generalmente siguen BDB, pero el autor las ha actualizado ligeramente cuando es necesario.¹¹

Para los mapas, hemos consultado el Atlas de la Biblia de Hurlbut¹² y otros mapas de dominio público del sistema de carreteras antiguas. Los

⁵ Los Qere/Ketivs son los únicos elementos de la Masorah Parva que hemos conservado. Si los estudiantes desean aprender más sobre las otras notas masoréticas que se encuentran en BHS y la mayoría de los manuscritos, les recomiendo leer Page H. Kelley, Daniel S. Mynatt y Timothy G. Crawford. *The Masorah of Biblia Hebraica Stuttgartensia. Introduction and Annotated Glossary*. Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1998.

⁶ Específicamente, estos son los acentos de la tradición masorética tiberiana. Para una breve historia de esta tradición ver, E. Martín-Contreras-G. Seijas de los Ríos, Masora. *La transmisión de la tradición de la Biblia hebrea*. Navarra: Verbo Divino, 2010.

⁷ Para comprender mejor cómo se usan los acentos en la Biblia Hebrea, los estudiantes pueden consultar Sung Jin Park. *The Fundamentals of Hebrew Accents. Divisions and Exegetical Roles beyond Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.

⁸ Rudolf Kittel, ed. *Biblia Hebraica*. Leipzig: J. C. Hinrichs, 1906.

⁹ *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997.

¹⁰ <https://github.com/openscriptures/morphhb>

¹¹ Brown, Driver y Briggs, *The Brown-Driver-Briggs Hebrew and English Lexicon*.

¹² Jesse Lyman Hurlbut. *Bible Atlas. A Manual of Biblical Geography and History*. Chicago, IL: Rand, McNally & company, 1910.

nombres de lugares en idiomas antiguos y las flechas de dirección de viaje se agregaron después de consultar los textos bíblicos. Las proyecciones de mapa son equirectangulares, lo que significa que se pueden mostrar más detalles en cada página, aunque lugares como Asia Menor aparecen comprimidos verticalmente.

Contacto

Se agradecen los comentarios de retroalimentación sobre este lector, cómo se está utilizando y formas de mejorarlo. Si alguien encuentra un problema con el mismo, como por ejemplo alguna confusión en el análisis morfológico, o desea sugerir que se mejore una glosa, nos gustaría saberlo para corregirlo. Para estos asuntos y otros comentarios generales, por favor enviar un correo electrónico a: reader-suggestions@timothyalee.com.

Agradecimientos

Esta serie ha sido un proyecto paralelo mientras completaba mi doctorado en la Universidad de Cambridge. La idea de este lector surgió en 2022, una semana antes de regresar a Cambridge para el nuevo semestre. Tenía textos digitales de la Biblia griega y hebrea que había etiquetado morfológicamente junto a mis propias glosas de todas las palabras. Usando algo de programación de computadora, me di cuenta de que podía convertirlos en archivos LaTeX que generarían archivos PDF que podrían imprimirse como folletos para mi propia lectura.

Agradezco a las siguientes personas que han hecho todo esto posible. A Ben Kantor, quien me animó a publicar estos lectores y me compartió cómo configuró KoineGreek.com. A Andrew Keenan, quien solicitó un lector del evangelio de Juan antes de que comenzara este proyecto. También a Cody Kingham, quien llamó mi atención sobre el valor de producir libros físicos en lugar de simplemente leer textos bíblicos en una pantalla de computadora. A George Kiraz, quien me ha animado a producir un lector de siríaco que me inspiró a producir también estos lectores de griego y hebreo. Conversaciones con Nathan MacDonald, Geoffrey Kahn, Hindy Najman, Alison Salvesen, Travis Wright, Robert Walker, Tyler Horton, Ben Rae, Ryan Comins, Joshua Parker, Megan Alsene-Parker, Jake Deans, Jack Day, Ellie Weiner y Kaitlyn Hawn. Gracias a Gareth Peoples, quien proporcionó la infraestructura de base de datos informáticos para crear estos libros. Gracias a mis padres Robert y Janet Lee, quienes me animaron, y a Robert Harris, quien me enseñó a programar una computadora que finalmente condujo a estos libros. Gracias también a Lyndon Drake y Nicholas List, quienes dieron sugerencias útiles de formato. Y un agradecimiento muy especial a Fausto Liriano, quien tradujo este libro. Trabajar con él ha sido un placer y ambos esperamos que este trabajo sirva al mundo de habla hispana. Finalmente,

gracias a James (Jim) Aitken, quien me animó a publicar esta serie antes de su prematura muerte.

Emmanuel College, Cambridge
24th de mayo de 2025.

Timothy A. Lee

Abreviaturas

1	primera persona	hitpalp.	hitpalpel
1p	primera-persona plural	hitpol.	hitpolel
1s	primera-persona singular	ho.	hofal
2	segunda persona	imperat.	imperativo
2fp	segunda-persona femenino plural	imperf.	yiqtol (imperfecto)
2fs	segunda-persona femenino singular	inf.	infinitivo
2mp	segunda-persona masculino plural	masc./m.	masculino
2ms	segunda-persona masculino singular	mp	masculino plural
2p	segunda-persona plural	ms	masculino singular
3	tercera persona	nif.	nifal
3fp	tercera-persona femenino plural	nitp.	nitpael
3fs	tercera-persona femenino singular	nitpal.	nitpalel
3mp	tercera-persona masculino plural	pal.	palel
3ms	tercera-persona masculino singular	part.	participio
3p	tercera-persona plural	pas.	pasivo
abs.	absoluto	perf.	qaṭal (perfecto)
c.	común (género)	pi.	piel
coh.	cohortativo	pil.	pilel
const./con.	constructo	pilp.	pilpel
dl.	dual	pl.	plural
fem./f.	femenino	pol.	polel
fp	femenino plural	polp.	polpal
fs	femenino singular	pu.	pual
hi.	hifil	pul.	pulal
hisht.	hishtafel	sing.	singular
hitp.	hitpael	sufij.	sufijo
		vqtl.	veqaṭal (perfecto secuencial)
		vyqtl.	vayyiqṭol (vav consecutivo)
		yus.	yusivo

בְּרֵאשִׁית

La creación de los cielos y la tierra

1 בְּרֵאשִׁית^a בָּרָא^b אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: **2** וְהָאָרֶץ הִיְתָה תִּהְיוֹ^d וְחָשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם^e וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת^f עַל־פְּנֵי הַמַּיִם: **3** וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי¹ אֹרֶךְ וַיְהִי־אֹרֶךְ: **4** וַיֵּרָא² אֱלֹהִים אֶת־הָאֹרֶךְ כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל^g אֱלֹהִים בֵּין הָאֹרֶךְ וּבֵין הַחָשֶׁךְ: **5** וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹרֶךְ יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ לַיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד: **פ**

6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי¹ רָקִיעַ^h בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מַבְדִּיל^g בֵּין מַיִם לְמַיִם: **7** וַיַּעַשׂ³ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ^h וַיַּבְדֵּל^g בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְרָקִיעַ^h וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לְרָקִיעַ^h וַיְהִי־כֵן: **8** וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרָקִיעַ^h שָׁמַיִם וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי: **פ**

9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוֶהⁱ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וַתֵּרָאָה הַיַּבֶּשֶׁת^j וַיְהִי־כֵן: **10** וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבֶּשֶׁת^j אָרֶץ וְלַמַּקְוֶה^k הַמַּיִם קָרָא יַמִּים וַיֵּרָא² אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: **11** וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׁא^l הָאָרֶץ דִּשְׁאָ^m עֵשֶׂבⁿ מִזֵּרִיעַ^o זֶרַע עֵץ פָּרִי עֵשֶׂה פְרִי לְמִינֵהוּ^p אֲשֶׁר זֶרַע־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן: **12** וַתִּזְאָ⁴ הָאָרֶץ דִּשְׁאָ^m עֵשֶׂבⁿ מִזֵּרִיעַ^o זֶרַע לְמִינֵהוּ^p וַעֲץ עֵשֶׂה־פְרִי אֲשֶׁר זֶרַע־בוֹ לְמִינֵהוּ^p וַיֵּרָא² אֱלֹהִים כִּי־טוֹב: **13** וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי: **פ**

14 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי¹ מְאֹרֶת^q בְּרָקִיעַ^h הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל^g בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וַיְהִי לָאֵתֶת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם: **15** וַיְהִי לְמְאֹרֶת^q בְּרָקִיעַ^h הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר^r עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן: **16** וַיַּעַשׂ³ אֱלֹהִים אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֶת^q הַגְּדֹלִים אֶת־הַמְּאֹרֶךְ הַגָּדֹל לְמַשְׁלַת^s הַיּוֹם וְאֶת־הַמְּאֹרֶךְ הַקָּטָן^t לְמַשְׁלַת^s הַלַּיְלָה וְאֶת הַכּוֹכָבִים^u: **17** וַיִּתֵּן⁵ אֹתָם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ^h הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר^r עַל־הָאָרֶץ: **18** וְלַמָּשָׁל בֵּינוֹם וּבִלְיָלָה

1

- a ראשית (f) primero, principio, jefe. (51)
b ברא crear, dar forma. (53)
c תהו sin forma, deformado, vacío. (20)
d בהו vacío. (3)
e תהום (f) gran profundidad, abismo. (36)
f רחף flotar, moverse. (2)
g בדל dividir, separar. (42)
h רקיע expansión, firmamento. (17)
i קנה recoger, colectar. (2) ni. yus. 3mp
j יבשה (f) tierra seca, terreno seco. (14)

- k מקנה colecta. (3)
l דשא brotar, volverse verde. (2)
m דשא césped, pasto. (15)
n עשב hierba, herbaje, vegetación. (33)
o זרע sembrar, esparcir semilla. (56)
p מין especie, clase. (31)
q מאור luz, luminaria. (19)
r אור ser o convertirse en luz. (43)
s ממשלה (f) regla, dominio, reino. (15)
t קטן pequeño, insignificante. (55)
u כוכב estrella. (37)

1

- ¹ יהי gal yus. 3ms
² ראה gal vyqtl. 3ms

- ³ עשה gal vyqtl. 3ms
⁴ יצא hi. vyqtl. 3fs
⁵ נתן gal vyqtl. 3ms

הוא־צֶעַר וַיַּעַרְכוּ אֹתָם מִלְחָמָה בְּעֵמֶק הַשָּׁדִים: ⁹ אֵת כְּדָרְלֶעֶמֶר מֶלֶךְ עִילָם וְתִדְעַל־
מֶלֶךְ גּוֹזִם וְאַמְרֶפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעַר וְאַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלְסַר אַרְבַּעַה מְלָכִים אֶת־הַחֲמִשָּׁה:
¹⁰ וְעֵמֶק הַשָּׁדִים בְּאַרְתָּ^a בְּאַרְתָּ^a חֲמֶר^b וַיִּנָּסוּ מֶלֶךְ־סָדָם וְעַמְרָה וַיִּפְלוּ־שָׁמָּה
וְהַנִּשְׁאָרִים הָרָה גִּסְוֶה^c: ¹¹ וַיִּקְחוּ³ אֶת־כָּל־רֶכֶשׁ סָדָם וְעַמְרָה וְאֶת־כָּל־אֲכָלָם^d
וַיִּלְכוּ: ¹² וַיִּקְחוּ³ אֶת־לוֹט וְאֶת־רַכְשׁוֹ^e בֶּן־אָחִי אַבְרָם וַיִּלְכוּ וְהוּא יֹשֵׁב⁴ בְּסָדָם:
¹³ וַיָּבֹא הַפְּלִיט^e וַיִּגְדֹּל⁵ לְאַבְרָם הָעֶבְרִי וְהוּא שָׁכֵן בְּאַלְזִי^f מִמָּרָא הָאֲמֹרִי אָחִי
אֲשָׁכֵל וְאָחִי עֲנָר וְהֵם בְּעָלֵי בְרִית־אַבְרָם: ¹⁴ וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה^g אָחִיו וַיֵּרָק^h
אֶת־חֲנִיכָיו וְיִלְדֵיⁱ בֵּיתוֹ שְׁמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד־דֵּן: ¹⁵ וַיַּחֲלֶק^k עֲלֵיהֶם
לַיֶּלֶה הוּא וְעַבְדָּיו וַיִּבְּסוּ⁶ וַיִּרְדְּפֻם⁷ עַד־חוּבָה אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדָמֶשֶׁק: ¹⁶ וַיָּשָׁב אֵת
כָּל־הָרֶכֶשׁ וְגַם אֶת־לוֹט אָחִיו וְרַכְשׁוֹ הַשִּׁיב וְגַם אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הָעָם:

Abram y Melquisedec

¹⁷ וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סָדָם לִקְרֹאתוֹ⁸ אַחֲרֵי שִׁנְעַר⁹ מִהַכּוֹת אֶת־כְּדָרְלֶעֶמֶר וְאֶת־הַמְּלָכִים
אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶל־עֵמֶק שְׁזָה הוּא עֵמֶק הַמֶּלֶךְ: ¹⁸ וּמִלְכֵי־צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֹם הוֹצִיא¹⁰ לָחֶם
וַיִּגֵּן וְהוּא כָהֵן לֵאלֹהִים^m:

¹⁹ וַיְבָרְכֵהוּ¹¹ וַיֹּאמֶר
בְּרִיךְ¹² אַבְרָם
וּבְרִיךְ¹² אֵל עֲלִיּוֹן^m
וַיִּתֵּן¹³ לוֹ מַעֲשֵׂר^o מִכָּל:

²¹ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־סָדָם אֶל־אַבְרָם תֵּן־לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרֶכֶשׁ קַח־לָךְ: ²² וַיֹּאמֶר אַבְרָם
אֶל־מֶלֶךְ סָדָם הֲרִימֹתִי יָדִי אֶל־יְהוָה אֵל עֲלִיּוֹן^m קִנְיָה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: ²³ אִם־מִחוּסֵּי^p
וְעַד שְׂרוּף־נְעֹל^q וְאִם־אֶקַּח^r מִכָּל־אֲשֶׁר־לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הִעֲשֵׂרְתִּי^s אֶת־אַבְרָם:

- a בְּאֵר (f) fuente, cisterna, fosa. (37)
b חֲמֶר betún, asfalto. (3)
c רְכוּשׁ propiedad, bienes. (28)
d אֲכָל alimento, comida. (44)
e פְּלִיט alguien que escapó, fugitivo. (19)
f אֲלִזִּי terebinto. (9)
g שָׁבָה tomar cautivo. (47)
h רִיק [ריק] hacer [que esté] vacío, vaciar. (19)
i חֲנוּךְ entrenado, probado, experimentado. (1)

- j יָלִיד nacido. (13)
k חָלַק dividir, compartir. (56)
l שְׁמָאל izquierda, mano izquierda. (54)
m עֲלִיּוֹן Altísimo, Más Alto. (30)
n [מָגֵן] entregar. (3)
o מַעֲשֵׂר décima parte, diezmo. (32)
p חוּסֵּי hilo, cordón, línea. (7)
q שְׂרוּף correa, tanga. (2)
r נְעֹל (f) sandalia, zapato. (22)
s עָשָׂר ser o hacerse rico. (17)

¹ בּוֹא qal perf. 3ms

² [נָכַח] hi. vyqtl. 3mp

³ יָשָׁב qal part. ms abs.

⁴ נָפַל qal vyqtl. 3mp

⁵ גִּסְוֶה qal perf. 3cp

⁶ לָקַח qal vyqtl. 3mp

⁷ יָשָׁב qal part. ms abs.

⁸ [גָּדַד] hi. vyqtl. 3ms

⁹ [נָכַח] hi. vyqtl. 3ms + 3mp (sufij.)

⁷ רָדַף qal vyqtl. 3ms + 3mp (sufij.)

⁸ קָרָאָה qal inf. con. + 3ms (sufij.)

⁹ שָׁבָה qal inf. con. + 3ms (sufij.)

¹⁰ יָצָא hi. perf. 3ms

¹¹ [בָּרַךְ] pi. vyqtl. 3ms + 3ms (sufij.)

¹² [בָּרַךְ] qal part. pas. ms abs.

¹³ נָתַן qal vyqtl. 3ms

¹⁴ לָקַח qal imperf. 1cs

24 בִּלְעָדִי^a רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִלְכוּ אִתִּי עֲנֹר אֲשָׁכַל וּמִמָּוָה
הֵם יִקְחוּ חֵלְקָם: ס

El pacto de Dios con Abram

15 אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֶל־אַבְרָם בְּמַחְזָה^a לֵאמֹר
אַל־תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לֶךְ שְׂכָרְךָ^b תְּרַבָּה מְאֹד: **2** וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי
יְהוָה מַה־תַּתֵּן לִי וְאֲנֹכִי הוֹלֵךְ² עֲרִירִי^c וּבֶן־מִשְׁקָד^d בֵּיתִי הוּא דִּמְשָׁק אֱלִיעֶזֶר:
3 וַיֹּאמֶר אַבְרָם תֵּן לִי לֹא נִתְּנָה זָרַע וְהָיָה בֶן־בֵּיתִי יוֹרֵשׁ³ אִתִּי: **4** וְהָיָה דְּבַר־יְהוָה
אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ⁴ זֶה כִּי־אִם אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ^e הוּא יִירָשְׁךָ⁴: **5** וַיּוֹצֵא⁵ אֹתוֹ
הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִבְטֵנָא הַשְּׂמִימָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים^f אִם־תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ
כֹּה יִהְיֶה זֶרַעְךָ: **6** וְהָאֵמֶן בֵּיתוֹהָ וַיַּחְשְׁבֶהָ⁶ לוֹ צִדְקָה: **7** וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִיךָ⁷ מִצֹּר כְּשָׂדִים לָתֵת לָךְ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהָ⁸: **8** וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְהוָה
בְּמָה אֲדַע כִּי אִירְשֶׁנָּה⁹: **9** וַיֹּאמֶר אֵלָיו קַח־הָ¹⁰ לִי עֹגְלָה^g מִשְׁלֹשֹׁת^h וְעֵז מִשְׁלֹשֹׁת^h
וְאַיִל מִשְׁלֹשׁ^h וְתָרִי וְגוֹזָלⁱ: **10** וַיִּקַּח¹¹ לוֹ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וַיִּבְתֶּר^k אֹתָם בְּתוֹךְ וַיִּתֵּן¹²
אִישׁ־בְּתָרוֹ^l לִקְרֹאת רַעְהוּ וְאֶת־הַצֹּפֶר^m לֹא בָתָר^k: **11** וַיֵּרֶד הָעֵשִׂטⁿ עַל־הַפְּגָרִים^o
וַיֵּשֶׁב^p אֹתָם אַבְרָם: **12** וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתִרְדְּמָה^q נָפְלָה עַל־אַבְרָם וְהָיָה אִמָּה^r
חֲשֹׁכָה^s גְּדֹלָה נִפְלֹת¹³ עָלָיו: **13** וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדַע תֵּדַע כִּי־גֵר^u אֲנִי וְהָיָה זֶרַעְךָ
בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם¹⁴ וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: **14** וְגַם אֶת־הַנָּהוּי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ
בְּנֵי אֲנֹכִי וְאַחֲרֵיהֶם יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ^t גָּדוֹל: **15** וְאֵתָה תָּבוֹא אֶל־אַבְתָּיִךְ בְּשָׁלוֹם תִּקְבֹּר
בְּשִׁיבָה^v טוֹבָה: **16** וְדוֹר רְבִיעִי^w יָשׁוּבוּ הֵנָּה^x כִּי לֹא־שָׁלֵם^y עָנּוּ הָאֲמֹרִי עַד־הֵנָּה^{*}:

a בִּלְעָדִי^a aparte de, excepto, sin. (17)

15

a מַחְזָה^a visión. (4)

b שְׂכָר^b contratación, salario. (28)

c עֲרִירִי^c despojado, sin hijos. (4)

d מִשְׁקָד^d adquisición, posesión. (1)

e מֶעֶיךָ^e vientre, órganos internos. (32)

f כּוֹכָב^f estrella. (37)

g עֹגְלָה^g (f) novilla. (12)

h מִשְׁלֹשׁ^h hacer tres veces. (9)

i תָּרִיⁱ (f) tórtola. (14)

j גּוֹזָל^j ave joven. (2)

k בָּתָר^k cortar en dos. (2)

l בְּתָר^l parte, pieza. (3)

m צֹפֶר^m (f) pájaro, ave. (40)

n עֵשִׂטⁿ ave de rapiña. (8)

o פְּגָר^o cadáver, cuerpo. (22)

p נִשְׁב^p soplar. (3) *hi. vyqtl. 3ms*

q תִּרְדְּמָה^q (f) sueño profundo. (7)

r אִמָּה^r (f) terror, pavor. (17)

s חֲשֹׁכָה^s (f) oscuridad. (5)

t דִּין^t juzgar. (24) *qal part. ms abs.*

u רְכוּשׁ^u propiedad, bienes. (28)

v שִׁיבָה^v (f) canoso, vejez. (19)

w רְבִיעִי^w cuarto. (55)

x הֵנָּה^x aquí, acá. (50)

y שָׁלֵם^y completo, seguro. (28)

15

¹ נָתַן¹ *qal imperf. 2ms*

² הֹלֵךְ² *qal part. ms abs.*

³ יָרֵשׁ³ *qal part. ms abs.*

⁴ יָרֵשׁ⁴ *qal imperf. 3ms + 2ms (sufij.)*

⁵ יֵצֵא⁵ *hi. vyqtl. 3ms*

⁶ חָשַׁב⁶ *qal vyqtl. 3ms + 3fs (sufij.)*

⁷ יֵצֵא⁷ *hi. perf. 1cs + 2ms (sufij.)*

⁸ יָרֵשׁ⁸ *qal inf. con. + 3fs (sufij.)*

⁹ יָרֵשׁ⁹ *qal imperf. 1cs + 3fs (sufij.)*

¹⁰ לִקַּח¹⁰ *qal imperat. 2ms*

¹¹ לִקַּח¹¹ *qal vyqtl. 3ms*

¹² נָתַן¹² *qal vyqtl. 3ms*

¹³ נָפַל¹³ *qal part. fs abs.*

¹⁴ עָבַד¹⁴ *qal perf. 3cp + 3mp (sufij.)*

35 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב קוּם עֲלֶה בֵּית־אֵל וְשָׁב¹ שָׁם וַעֲשֵׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ
לְאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבֶרֶחַךְ² מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אֲחִיךָ: ² וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֵל
כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הִסְרוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנִּכְבָּר^a אֲשֶׁר בְּתוֹכָם וְהִטְהִירוּ וְהַחֲלִיפוּ^b שְׁמֹלֵתֵיכֶם: ^c

- a **פְּרֻעָה** (f) prepucio. (16)
- b **[אוֹת]** consentir, aceptar. (4)
- c **מִוֵּל** circuncidar. (34)
- d **[אַחֵר]** quedarse atrás, demorarse, dilatarse. (17)
- e **שָׁלֵם** completo, seguro. (28)
- f **סָחַר** comerciar, viajar. (21)
- g **רָחֵב** ancho, amplio. (21)
- h **קָיִץ** cosa obtenida o adquirida, adquisición. (10)
- i **כָּאֵב** tener dolor. (8)
- j **בִּטָּחָה** seguridad. (42)
- k **קָנָה** estropear, saquear. (43) *gal vygtl. 3mp*
- l **טָף** niño. (42)
- m **שָׁבָה** tomar cautivo. (47)
- n **עָבַר** molestar, perturbar, agitar. (14)
- o **בָּאֵשׁ** tener mal olor, apestar. (18) *hi. inf. con. + 1cs (sufij.)*
- p **מָת** varón, hombre. (22)
- 35**
- a **נָכַר** extranjero. (36)
- b **חָלַף** pasar o alejarse, pasar por. (28)
- c **שִׁמְלָה** (f) envoltura, manto. (31)

¹ נתן *qal vqtl. 1cp*

² לָקַח *qal imperf. 1cp*

³ לָקַח *gal vqtl. 1cp*

⁴ עֲשֵׂה *gal inf. con.*

⁵ נתן *qal imperf. 1cp*

⁶ יָשַׁב *gal inf. con.*

⁷ **ᠬᠠᠭᠠᠨ** *qal part. mp con.*

⁸ הָיָה *gal inf. con. + 3mp (sufij.)*

⁹ לִקַּח *qal vyqtl. 3mp*

¹⁰ **בוא** *qal perf. 3cp*

¹¹ יָשַׁב *gal part. ms con.*

¹²[נוכה] *hi. perf. 3cp + 1cs (sufij.)*

¹ יִשָּׁב *gal imperat. 2ms*

² **פָּרַח** *gal inf. con. + 2ms (sufij.)*

3 וַיָּקוּמוּהָ וַיַּעֲלֶהָ בֵּית־אֵל וַיַּעֲשֶׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֵנָה אֲתִי בַיּוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדַי^a בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַכְתִּי: **4** וַיִּתְּנוּ¹ אֶל־יַעֲקֹב אֶת כָּל־אֱלֹהֵי הַנֹּכֶר^b אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנְּזָמִים^c אֲשֶׁר בְּאֻזְנֵיהֶם וַיִּטְמְנוּ^d אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֲלֹהֶֽה׃ אֲשֶׁר עִם־שָׁכָם: **5** וַיִּסְעוּ² וַיְהִי ׀ חֲתַת^f אֱלֹהִים עַל־הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב: **6** וַיָּבֹא יַעֲקֹב לְיוֹזֵה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ פְּנֹעַן הוּא בֵּית־אֵל הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ: **7** וַיָּבֹן³ שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבִרְחוֹ⁴ מִפְּנֵי אֲחִיו: **8** וַתָּמָת דְּבָרָה מִיִּנְקָתָֽ׃ רַבָּקָה וַתִּקְבֹּר וַתַּתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאֱלֹהִים^h וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹזָן בְּכוֹת: **פ**

9 וַיֵּרָא⁵ אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ⁶ מִפְּנֵן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ: **10** וַיֹּאמֶר־לוֹ אֱלֹהִים שְׁמוֹן יַעֲקֹב לֹא־יִקְרָא שְׁמוֹ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל: **11** וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שְׂדֵי פְרָהⁱ וְרִבְחָה נָוִי וְקָתַל נָוִים יִהְיֶה מִמֶּךָ וּמִלָּכִים מִחֲלָצִידָֽ׃ יִצְאוּ: **12** וְאֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק לָךְ אֶתְנַנֶּה^j וְלִזְרַעְךָ אַחֲרָיִךְ אֹתָן⁸ אֶת־הָאֶרֶץ: **13** וַיַּעַל⁹ מֵעָלָיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־דָּבַר אֹתוֹ: **14** וַיַּצֵּב¹⁰ יַעֲקֹב מַצֵּבָה^k בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־דָּבַר אֹתוֹ מַצֵּבָה^l אֶבֶן וַיִּסֹּךְ^m עָלֶיהָ נֹסֶךְ וַיִּצְקֵןⁿ עָלֶיהָ שָׁמֶן: **15** וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר אֹתוֹ שֵׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל: **16** וַיִּסְעוּ² מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כְּבֵרֶת־הָאֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתִּקְשֶׁ׃ בְּלִדְתָּהּ¹¹: **17** וַיְהִי בְהַקְשָׁתָהּ⁹ בְּלִדְתָּהּ¹¹ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְּלִידָת אֶל־תִּירָאִי כִּי־גַם־זֶה לָךְ בֶּן: **18** וַיְהִי בַצָּאָתָהּ¹² נִפְשָׁה כִּי מָתָה¹³ וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן־אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בְּנִימִין: **19** וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקְבֹּר בַּדֶּרֶךְ אֶפְרָתָה הוּא בֵּית לָחֶם: **20** וַיַּצֵּב¹⁰ יַעֲקֹב מַצֵּבָה^k עַל־קְבֻרָתָהּⁱ הוּא מַצֵּבָה^l קְבֻרַת־רָחֵל עַד־הַיּוֹם: **21** וַיִּסְעֶ׃ ¹⁴ יִשְׂרָאֵל וַיִּטְּ¹⁵ אֶהְלֶה

- a עִמָּדַי con. (44)
b נֹכֶר extranjero. (36)
c נְזָמִים anillo. (17)
d וַיִּטְמְנוּ occultar, esconder. (31)
e אֲלֹהֶֽה׃ (f) terebinto. (13)
f חֲתַת (f) terror. (1)
g יָנַק chupar, succionar, lamer. (32)
h אֱלֹזָן roble. (8)
i פְּרָה ser fructífero, dar fruto. (29)
j חֲלָצִי לomos. (11)

- k מַצֵּבָה (f) pilar, tocón. (32)
l מַצֵּבָה (f) pilar, tocón. (6)
m נֹסֶךְ derramar. (23) hi. vyqtl. 3ms
n יִצְקֵן derramar, echar, fluir. (52)
o כְּבֵרֶת (f) distancia. (3)
p קָשָׁה endurecer, ser duro, severo. (28) pi. vyqtl. 3fs
q קָשָׁה endurecer, ser duro, severo. (28) hi. inf. con. + 3fs (sufij.)
r קְבֻרָה (f) tumba, entierro. (14)

¹ נָתַן qal vyqtl. 3mp
² נִסַּע qal vyqtl. 3mp
³ בָּנָה qal vyqtl. 3ms
⁴ בָּרַח qal inf. con. + 3ms (sufij.)
⁵ רָאָה ni. vyqtl. 3ms
⁶ בּוֹא qal inf. con. + 3ms (sufij.)
⁷ נָתַן qal imperf. 1cs + 3fs (sufij.)
⁸ נָתַן qal imperf. 1cs

⁹ עָלָה qal vyqtl. 3ms
¹⁰ [נִצַּב] hi. vyqtl. 3ms
¹¹ יָלַד qal inf. con. + 3fs (sufij.)
¹² יָצָא qal inf. con.
¹³ מָוֶת qal perf. 3fs
¹⁴ נִסַּע qal vyqtl. 3ms
¹⁵ נָשָׂה qal vyqtl. 3ms

מִן־הַבֵּית הַזֶּה: **15** כִּי־גָנַב ^a גָּנַבְתִּי ^a מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים וְנִם־פָּה לֹא־עָשִׂיתִי ^b מֵאוֹמֶה ^b כִּי־שָׁמוּ ² אֹתִי בְּבוֹר: **16** וַיֵּרָא ³ שֵׁר־הָאֲפִים ^c כִּי טוֹב פָּתַר ^d וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹסֵף אַף־אֲנִי בַחֲלוּמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סִלִּי ^e חֲרִי ^f עַל־רֹאשִׁי: **17** וּבִסְלָה ^e הָעֲלִיזוֹן ^g מִכָּל מֵאֲכָל ^h פִּרְעֹה מַעֲשֶׂה אֹפֶה ^c וְהָעוֹף אֲכַל אֹתָם מִן־הַסֵּל ^e מֵעַל רֹאשִׁי: **18** וַיַּעַן ⁴ יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה פָּתַרְנִי ⁱ שְׁלֹשֶׁת הַסִּלִּים ^e שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: **19** בָּעוֹד ⁱ שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא ⁵ פִּרְעֹה אֶת־רֹאשׁוֹ מֵעַל־יָד וְתָלָה ^j אוֹתָהּ ^j עַל־עֵץ וְאֲכַל הָעוֹף אֶת־בְּשָׂרָהּ מֵעַל־יָד: **20** וַיְהִי ⁱ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הַלֵּלֶת ⁶ אֶת־פִּרְעֹה וַיַּעַן ⁷ מִשְׁתָּה ^k לְכָל־עֲבָדָיו וַיִּשָּׂא ⁸ אֶת־רֹאשׁוֹ שֶׁר הַמִּשְׁקִים ¹ וְאֶת־רֹאשׁ שֶׁר הָאֲפִים ^c בְּתוֹךְ עֲבָדָיו: **21** וַיָּשָׁב אֶת־שֶׁר הַמִּשְׁקִים ¹ עַל־מִשְׁקָהוּ ⁹ וַיִּתֵּן ^m הַכּוֹס ^m עַל־כַּף פִּרְעֹה: **22** וְאֵת שֶׁר הָאֲפִים ^c תָּלָה ^j כַּאֲשֶׁר פָּתַר ^d לָהֶם יוֹסֵף: **23** וְלֹא־זָכַר שֶׁר־הַמִּשְׁקִים ¹ אֶת־יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּח ¹⁰: פ

José interpreta los sueños del faraón

41 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפִרְעֹה חֲלָם ^a וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיָּאֵר: **2** וְהִנֵּה מִן־הַיָּאֵר עֹלֵת ¹ שֶׁבַע פָּרוֹת ^b יְפוֹת ^c מֵרָאָה וּבְרִיאַת ^d בָּשָׂר וְתִרְעִינָה ² בָּאָחוּ ^e: **3** וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת ^b אַחֲרוֹת עֹלֹת ¹ אַחֲרֵיהֶן מִן־הַיָּאֵר רָעוֹת מֵרָאָה וְדִקּוֹת ^f בָּשָׂר וְתַעֲמֻדָּה אֲצֵל הַפָּרוֹת ^b עַל־שִׁפְתַּת הַיָּאֵר: **4** וְתֹאכְלָנָה הַפָּרוֹת ^b רָעוֹת הַמֵּרָאָה וְדִקְתָּ הַבָּשָׂר אֶת שֶׁבַע הַפָּרוֹת ^b יְפוֹת ^c הַמֵּרָאָה וְתִבְרִיאַת ^d וַיִּיקֶץ ^g פִּרְעֹה: **5** וַיִּישָׁן ^h וַיִּחֲלֶם ^a שְׁנִית וְהִנֵּה ⁱ שֶׁבַע שְׂבָלִים ⁱ עֹלֹת ¹ בְּקִנָּה אֶחָד בְּרִיאַת ^d וְטִבּוֹת: **6** וְהִנֵּה שֶׁבַע שְׂבָלִים ⁱ דִּקּוֹת ^f וְשָׂדוּפֹת ^j קָדִים צִמְחוֹת ^k אַחֲרֵיהֶן: **7** וְתִבְלַעְנָה ¹ הַשְּׂבָלִים ⁱ הַדִּקּוֹת ^f אֶת שֶׁבַע הַשְּׂבָלִים ⁱ הַבְּרִיאַת ^d וְתִמְלֹאֹת ^m וַיִּיקֶץ ^g פִּרְעֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם: **8** וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתַּפְעֵם ⁿ רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרָטְמִי ^o מִצֻּרִים וְאֶת־כָּל־חַכְמֵיהָ וַיְסַפֵּר פִּרְעֹה

a גָּנַב robar. (40)

b מֵאוֹמֶה cualquier, cualquiera, cualquier cosa, nada. (32)

c אֹפֶה hornear. (25) *qal part. mp abs.*

d פָּתַר interpretar (un sueño). (9)

e סֵל cesta. (15)

f חֲרִי pan o pastel blanco. (1)

g עֲלִיזוֹן alto. (23)

h מֵאֲכָל alimento, comida. (30)

i פָּתַרְנִי interpretación (de un sueño). (5)

j תָּלָה colgar. (29)

k מִשְׁתָּה fiesta, bebida, banquete. (46)

l מִשְׁקָה mayordomo, copero. (13)

m כּוֹס (f) taza. (31)

41

a חֲלָם soñar. (28)

b פָּרָה (f) novilla, vaca. (26)

c יְפוֹה justo, hermoso, bello. (43)

d בְּרִיאָה gordo. (13)

e אָחוּ cañas, juncos. (3)

f דִּקּוֹ delgado, pequeño, fino. (14)

g יָקַץ despertar. (10)

h יָשָׁן dormir. (20)

i שְׂבָלָה (f) espiga de grano. (15)

j שָׂדֵף quemar, arruinar. (3) *qal part. pas.*

fp con.

k צָמַח brotar, florecer. (33)

l בָּלַע tragar, consumir. (50)

m מָלֵא estar lleno, llenar. (58)

n [פָּעַם] empujar, impulsar. (5)

o חֲרָטֵם grabador, escritor, mago. (11)

¹ עָשָׂה *qal perf. 1cs*

² שָׁמוּ *qal perf. 3cp*

³ רָאָה *qal vyqtl. 3ms*

⁴ עָנָה *qal vyqtl. 3ms*

⁵ נִשָּׂא *qal imperf. 3ms*

⁶ יָלַד *ho. inf. con.*

⁷ עָשָׂה *qal vyqtl. 3ms*

⁸ נִשָּׂא *qal vyqtl. 3ms*

⁹ נָתַן *qal vyqtl. 3ms*

¹⁰ שָׁכַח *qal vyqtl. 3ms + 3ms (sufij.)*

41

¹ עָלָה *qal part. fp abs.*

² רָעָה *qal vyqtl. 3fp*

לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ וְאִין־פֹּתֶר^a אוֹתָם לַפֶּרֶעַה: ⁹ וַיַּדְבֵּר שֶׁר הַמִּשְׁקִים^b אֶת־פֶּרֶעַה
לֵאמֹר אֶת־חֲטָאִי^c אֲנִי מִזְכִּיר הַיּוֹם: ¹⁰ פֶּרֶעַה קִצְף^d עַל־עַבְדָּיו וַיִּתֵּן¹ אֹתִי בַּמִּשְׁמָר^e
בֵּית שֶׁר הַטְּבָחִים^f אֹתִי וְאֵת שֶׁר הָאֲפִים^g: ¹¹ וַנְּחַלְמָה^h חֲלוֹם בְּלִילָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא
אִישׁ כְּפַתְרוֹןⁱ חֲלֹמוֹ חֲלֹמָנוּ^h: ¹² וְשֵׁם אֹתָנוּ נָעַר עַבְדִּי עֶבֶד לְשֶׁר הַטְּבָחִים^f וַנִּסְפֹּר־לּוֹ
וַיַּפְתֵּר^a־לָנוּ אֶת־חֲלֹמֹתֵינוּ אִישׁ כְּחֲלֹמוֹ פֶּתֶר^a: ¹³ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פִּתֵּר^a־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי
הַשִּׁיב עַל־כַּנִּי^j וְאֵתוֹ תִּלְהֶ^k: ¹⁴ וַיִּשְׁלַח פֶּרֶעַה וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ² מִן־הַבּוֹר
וַיַּנְחֵל^l וַיַּחֲלֶף^m שְׂמֹלֵתוֹⁿ וַיָּבֹא אֶל־פֶּרֶעַה: ¹⁵ וַיֹּאמֶר פֶּרֶעַה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חֲלֹמָתִי^h
וּפִתְרֵהוּ^a אֵין אֹתוֹ וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע חֲלוֹם לַפֶּתֶר^a אֹתוֹ: ¹⁶ וַיַּעַן³
יוֹסֵף אֶת־פֶּרֶעַה לֵאמֹר בְּלִעְרִי^o אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שְׁלוֹם פֶּרֶעַה: ¹⁷ וַיַּדְבֵּר פֶּרֶעַה
אֶל־יוֹסֵף בְּחֲלָמֵי הַנָּגִי עֹמֵד עַל־שֹׁפֶת הַיָּאֵר: ¹⁸ וְהִנֵּה מִן־הַיָּאֵר עֹלֶת⁴ שְׁבַע פָּרוֹת^p
בְּרִיאֹת^q בָּשָׂר וַיַּפְתִּי^r תֹּאֵר^s וַתִּרְעֶינָה⁵ בָּאָחוּ: ¹⁹ וְהִנֵּה שְׁבַע־פָּרוֹת^p אַחֲרוֹת עֹלֹת⁴
אֲחֵרֵיהֶן דִּלּוֹת^u וְרַעוֹת תֹּאֵר^s מְאֹד וְרַקּוֹת^v בָּשָׂר לֹא־רָאִיתִי⁶ כִּהְנָה^w בְּכָל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם לְרַע־^x: ²⁰ וַתֹּאכְלֶנָה הַפָּרוֹת^p הַרַקּוֹת^v וְהַרַעוֹת אֵת שְׁבַע הַפָּרוֹת^p הָרֹאשְׁנוֹת
הַבְּרִיאֹת^q: ²¹ וַתִּבְאֶנָּה אֶל־קִרְבָּנָה וְלֹא נֹדַע כִּי־בָאוּ⁷ אֶל־קִרְבָּנָה וּמִרְאִיתָן רָע
כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה^y וַאֲיָקֶץ^z: ²² וַאֲרָא⁸ בְּחֲלָמִי וְהִנֵּה^l שְׁבַע שִׁבְלִים^{aa} עֹלֶת⁴ בְּקִנְיָה
אֶחָד מִלֵּאֶת^{ab} וְטִבּוֹת: ²³ וְהִנֵּה שְׁבַע שִׁבְלִים^{aa} צִנְמוֹת^{ac} דִּקּוֹת^{ad} שְׂדֵפוֹת^{ae} קָדִים
צִמּוֹחוֹת^{af} אַחֲרֵיהֶם: ²⁴ וַתִּבְלַעְוּ^{ag} הַשִּׁבְלִים^{aa} הַדִּקָּת^{ad} אֵת שְׁבַע הַשִּׁבְלִים^{aa} הַטִּבּוֹת
וַאֲמַר אֶל־הַחֲרֻטִּים^{ah} וְאֵין מִגִּיד⁹ לִי: ²⁵ וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פֶּרֶעַה חֲלוֹם פֶּרֶעַה
אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עָשָׂה הַגִּיד לַפֶּרֶעַה: ²⁶ שְׁבַע פָּרֹת^p הַטִּבּוֹת שְׁבַע שָׁנִים

- a פֶּתֶר interpretar (un sueño). (9)
b מִשְׁקָה mayordomo, coopero. (13)
c חֲטָא pecado. (35)
d קִצְף estar enojado, tener ira. (34)
e מִשְׁמָר custodia, cárcel. (22)
f טְבָח guardia, cocinero. (32)
g אָפֶה hornear. (25) *qal part. mp abs.*
h חֲלֹם soñar. (28) *qal vyqtl. 1cp*
i פַּתְרוֹן interpretación (de un sueño). (5)
j כֵּן base, pedestal, oficio. (17)
k תִּלְהֶ colgar. (29)
l [נִלְחַ] ser calvo, afeitar. (23)
m חֲלֶף pasar o alejarse, pasar por. (28)
n שְׂמֹלֶה (f) envoltura, manto. (31)
o בְּלִעְרִי aparte de, excepto, sin. (17)
p פָּרָה (f) novilla, vaca. (26)
q גֹּדֵד gordo. (13)
r יָפֶה justo, hermoso, bello. (43)

- s תֹּאֵר contorno, forma, apariencia. (15)
t אָחוּ cañas, juncos. (3)
u דִּלְהֶ (f) pobre. (6)
v רַק delgado, angosto. (3)
w הִנָּה ellas. (48)
x רַע maldad, malicia. (19)
y תְּחִלָּה (f) comienzo. (23)
z יָקֶץ despertar. (10)
aa שִׁבְלֶה (f) espiga de grano. (15)
ab מְלֵא estar lleno, llenar. (58)
ac צָנַם secarse, endurecerse. (1) *qal part. pas. fp abs.*
ad דֶּק delgado, pequeño, fino. (14)
ae שָׂדֵף quemar, arruinar. (3) *qal part. pas. fp con.*
af צָמַח brotar, florecer. (33)
ag בָּלַע tragar, consumir. (50)
ah חֲרָטַם grabador, escritor, mago. (11)

¹ נָתַן *qal vyqtl. 3ms*

² רִוַּץ *hi. vyqtl. 3mp + 3ms (sufij.)*

³ עָנָה *qal vyqtl. 3ms*

⁴ עֹלָה *qal part. fp abs.*

⁵ רָעָה *qal vyqtl. 3fp*

⁶ רָאָה *qal perf. 1cs*

⁷ בּוֹא *qal perf. 3cp*

⁸ רָאָה *qal vyqtl. 1cs*

⁹ [נִגַּד] *hi. part. ms abs.*

בַּמִּשְׁפָּט כְּקֶטֶן^a כְּגֹדֶל תִּשְׁמָעוֹן¹ לֹא תִגְדֹּר^b מִפְּנֵי-אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֵלֹהִים הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה^c מִכֶּם תִּקְרֹבוּ² אֵלַי וְשָׁמַעְתִּיו³: **18** וְאַצְוֶה⁴ אֹתְכֶם בְּעֵת הַהִוא אֵת כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ⁵: **19** וְנִסַּע⁶ מִחֶרֶב וְגִלָּף אֵת כָּל-הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹלָא הַהוּא אֲשֶׁר רְאִיתֶם⁷ דֶּרֶךְ תֵּר הָאֲמֹלִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֹתָנוּ וְנָבֵא עַד קֶדֶשׁ בְּרִנֶּעַ: **20** וְאָמַר אֲלֵכֶם בְּאַתֶּם⁸ עַד-תֵּר הָאֲמֹלִי אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן⁹ לָנוּ: **21** רְאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת-הָאָרֶץ עֲלֶיהָ רִשׁ¹⁰ כַּאֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אֶל-תִּירָא וְאֶל-תַּחַת^d: **22** וְתִקְרְבוּ¹¹ אֵלַי כְּלָכֶם וְתֹאמְרוּ נִשְׁלַחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ^e-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְיֵשְׁבוּ אִתָּנוּ דָּבַר אֶת-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלָה-בָּהּ וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נָבֵא אֱלֹהֵינוּ: **23** וְיִיטֵב בְּעֵינֵי הַדָּבָר וְאֶקַּח¹² מִכֶּם שְׁנַיִם עֹשֶׂר אַנְשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְט: **24** וַיִּפְּנוּ¹³ וַיַּעֲלוּ¹⁴ הָהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשַׁכָּל וַיַּרְגְּלוּ^f אֹתָהּ: **25** וַיִּקְחוּ¹⁵ בְּיָדָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וַיֹּרְדוּ¹⁶ אֲלֵינוּ וַיֵּשְׁבוּ אִתָּנוּ דָּבַר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן⁹ לָנוּ: **26** וְלֹא אָבִיתֶם^g לַעֲלֹת¹⁷ וְתַמְרֵי^h אֶת-פֵּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: **27** וְתִרְגְּנוּⁱ בְּאַהֲלֵיכֶם וְתֹאמְרוּ בְּשִׁנְאָת^j יְהוָה אֹתָנוּ הוֹצֵאֵנוּ¹⁸ מֵאָרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אִתָּנוּ בֵּיד הָאֲמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ¹⁹: **28** אֲנִי^k אֲנַחְנוּ עֲלִים²⁰ אַחֲרֵינוּ הַמָּסוּי אֶת-לִבִּכֶם לֹאמַר עִם גָּדוֹל וָרֵם²¹ מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת^m בְּשָׁמַיִם וְגַם-בְּנֵי עֲנָקִיםⁿ רָאִינוּ²² שָׁם: **29** וְאָמַר אֲלֵכֶם לֹא-תַעֲרְצוּן^o וְלֹא-תִירְאוּ²³ מֵהֶם: **30** יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִהֲלִיךְ²⁴ לְפָנֵיכֶם הוּא יִלָּחֶם לָכֶם כָּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה אֹתְכֶם בְּמִצְרַיִם

a קֶטֶן pequeño, insignificante. (55)

b גֹּדֶר temer. (10)

c קָשָׁה endurecer, ser duro, severo. (28)

d חָתַת estar destrozado, consternado. (51)

e חָפַר cavar, buscar. (22)

f רָגַל ir a pie, espiar. (25)

g אָבִיתָ estar dispuesto, consentir. (54) *gal perf. 2mp*

h מָרָה ser contencioso, rebelde. (45) *hi. vyqtl. 2mp*

i רָנָן murmurar, susurrar. (3)

j שָׂנְאָה (f) odiar, odio. (17)

k אֵן ¿dónde? ¿a dónde? (43)

l [מָסַס] disolver, derretir. (21) *hi. perf. 3cp*

m בָּצַר cortar, fortalecer, hacer inaccesible. (38)

n עֲנָקִי Anaquim, hijos de Anac, anaquitas. (9)

o עָרַץ temblar, hacer temblar. (15) *gal imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)*

¹ שָׁמַע *gal imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)*

² קָרַב *hi. imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)*

³ שָׁמַע *gal vqtl. 1cs + 3ms (sufij.)*

⁴ [צוּה] *pi. vyqtl. 1cs*

⁵ עָשָׂה *gal imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)*

⁶ נִסַּע *gal vyqtl. 1cp*

⁷ רָאָה *gal perf. 2mp*

⁸ בּוֹא *gal perf. 2mp*

⁹ נָתַן *gal part. ms abs.*

¹⁰ יָרַשׁ *gal imperat. 2ms*

¹¹ קָרַב *gal vyqtl. 2mp + nun paragógico (sufij.)*

¹² לָקַח *gal vyqtl. 1cs*

¹³ פָּנָה *gal vyqtl. 3mp*

¹⁴ עָלָה *gal vyqtl. 3mp*

¹⁵ לָקַח *gal vyqtl. 3mp*

¹⁶ יָרַד *hi. vyqtl. 3mp*

¹⁷ עָלָה *gal inf. con.*

¹⁸ יָצָא *hi. perf. 3ms + 1cp (sufij.)*

¹⁹ [שָׁמַד] *hi. inf. con. + 1cp (sufij.)*

²⁰ עָלָה *gal part. mp abs.*

²¹ רוֹם *gal part. ms abs.*

²² רָאָה *gal perf. 1cp*

²³ יָרָא *gal imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)*

²⁴ הִלָּךְ *gal part. ms abs.*

לְעֵינֵיכֶם: **31** וּבְמִדְבַּר אֲשֶׁר רָאִיתָ¹ אֲשֶׁר נִשְׁאַף² יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּאֲשֶׁר יִשְׂאֵל³ אִישׁ
 אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתֶּם עַד־בְּאֶמְכֶם⁴ עַד־הַמִּקְוֹם הַזֶּה: **32** וּבְדִבְרֵי הַזֶּה
 אֵינֻכֶם מֵאֲמִינִים בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם: **33** הַהִלֵּךְ⁵ לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לְתוֹר^a לָכֶם מִקּוֹם
 לַחֲנֻתְכֶם⁶ בָּאֵשׁ לִילֵּה לְרֹאשְׁכֶם⁷ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּלְכוּ־בָהּ וּבַעֲנֹן יוֹמָם^b: **34** וַיִּשְׁמַע
 יְהוָה אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצָף^c וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: **35** אִם־יֵרָאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
 הַדּוֹר הַרְעֵה הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לְאֲבֹתֵיכֶם: **36** וּלְתִי^d
 כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה הוּא יֵרָאֶנָּה⁸ וְלֹא־אֶתָּן⁹ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּרְדַּ־בָּהּ וּלְבָנָיו יָעַן אֲשֶׁר
 מָלָא אַחֲרָי יְהוָה: **37** גַּם־בִּי הִתְאַנַּף^e יְהוָה בְּגִלְלַכֶם^f לֵאמֹר גַּם־אַתָּה לֹא־תִבָּא שָׁם:
38 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן הָעַמִּיד לִפְנֵיךָ הוּא יָבֹא שָׁמָּה אִתּוֹ חֹזֶק כִּי־הוּא יַנְחִילָנָה^g אֶת־יִשְׂרָאֵל:
39 וְטַפְכֶם^h אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבָנָי יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה
 יָבֹאוּ שָׁמָּה וְלָתֵם אֶתְנָנָה¹⁰ וְהֵם יִירָשׁוּהָ¹¹: **40** וְאַתֶּם פָּנּוּ לָכֶם וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה
 דֶּרֶךְ גַּם־סוּפָה: **41** וְתַעֲנִנוּ¹² וְתֹאמְרוּ אֵלַי חֲטֵאֵנוּ לִיהוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלָה וְנִלְחַמְנוּ כָּל־
 אֲשֶׁר־צִוֵּנוּ¹³ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְתַחְנוּרוּ^k אִישׁ אֶת־כָּלִי מִלְחָמָתוֹ וְתַחֲנוּנוּ^l לַעֲלֹת¹⁴ הַהֲרָה:
42 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֲמַר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ וְלֹא־תִלְחַמְנוּ כִּי אֵינִי בִקְרַבְכֶם וְלֹא
 תִּנְגַּפוּ^m לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם¹⁵: **43** וְאַדְבַּר אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּמְרוּⁿ אֶת־פִּי יְהוָה וַתְּזוּרוּ¹⁶
 וַתַּעֲלֶי¹⁶ הַהֲרָה: **44** וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב¹⁷ בְּהָר הַהוּא לִקְרֹאתְכֶם¹⁸ וַיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם
 כְּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה הַדְּבָרִים^p וַיִּכְתּוּ^q אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר עַד־חֲרָמָה: **45** וַתֵּשְׁבוּ וַתִּבְכּוּ¹⁹
 לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה בְּקִלְלַכֶם וְלֹא הֶאֱזִין^r אֲלֵיכֶם: **46** וַתֵּשְׁבוּ בְּקֶדֶשׁ יָמִים רַבִּים
 כַּיָּמִים אֲשֶׁר יִשְׁבַּתֶּם:

a תוֹר *espíar, buscar, explorar.* (23)

b יוֹמָם *por día, diariamente.* (51)

c קִצָּף *estar enojado, tener ira.* (34)

d וְלְתִי *excepto, además.* (16)

e אָנַף *estar enojado; refunfuñar.* (14)

f גִּלְלִי a causa de, por el bien de. (10)

g נָחַל *tomar posesión, heredar.* (59) *hi. imperf. 3ms + 3fs (sufij.)*

h טָף *niño.* (42)

i בֹּזֶז *despojo, botín, saqueo.* (25)

j סוּף *cañas, juncos.* (28)

k קָנַר *ceñirse, ajustarse.* (44)

l [הוֹן] *considerar algo como fácil.* (1)

m נָגַף *golpear, herir.* (49) *ni. imperf. 2mp*

n מָרָה *ser contencioso, rebelde.* (45) *hi.*

vyqtl. 2mp

o זִיד *hervir, bullir, actuar con orgullo.* (10)

p דְּבוּרָה (f) *abeja.* (4)

q כָּתַת *batir, aplastar a golpes.* (17) *hi.*

vyqtl. 3mp

r [אָזַן] *dar oído, escuchar, oír.* (41)

¹ רָאָה *qal perf. 2ms*

² נִשְׂאָ *qal perf. 3ms + 2ms (sufij.)*

³ יִשְׂאֵל *qal imperf. 3ms*

⁴ בּוֹא *qal inf. con. + 2mp (sufij.)*

⁵ הִלַּךְ *qal part. ms abs.*

⁶ חָנָה *qal inf. con. + 2mp (sufij.)*

⁷ רָאָה *hi. inf. con. + 2mp (sufij.)*

⁸ רָאָה *qal imperf. 3ms + 3fs (sufij.)*

⁹ נָמַן *qal imperf. 1cs*

¹⁰ נָמַן *qal imperf. 1cs + 3fs (sufij.)*

¹¹ יִרָשׁ *qal imperf. 3mp + 3fs (sufij.)*

¹² תַּעֲנִנוּ *qal vyqtl. 2mp*

¹³ [צוּה] *pi. perf. 3ms + 1cp (sufij.)*

¹⁴ עָלָה *qal inf. con.*

¹⁵ אֵיבִי *qal part. mp con. + 2mp (sufij.)*

¹⁶ עָלָה *qal vyqtl. 2mp*

¹⁷ יֹשֵׁב *qal part. ms abs.*

¹⁸ קָרָאָה *qal inf. con. + 2mp (sufij.)*

¹⁹ בָּכָה *qal vyqtl. 2mp*

יִרְשׁ אֹתָהּ תָמִיד עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית^a הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה: ס
13 וְהָיָה אִם־שָׁמַעַתְּ שָׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוָּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵאמֹר
 אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ¹ בְּכָל־לִבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: **14** וְנָתַתִּי² מִטֶּר־^b אֶרְצְכֶם
 בָּעֵתוֹ יוֹרֶה^c וּמִלְקוֹשׁ^d וְאִסַּפְתָּ דִגְלָה^e וְתִירֹשׁ^f וַיִּצְהַרְהָ^g: **15** וְנָתַתִּי² עֵשֶׂב^h בַּשָּׂדֶה
 לְבַהֲמֹתַי וְאָכְלָתָּ וְשָׂבַעְתָּ: **16** הִשְׁמָרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֹּהⁱ לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם וְעַבַדְתֶּם
 אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: **17** וְחָרָה אַף־יְהוָה בְּכֶם וְעָצָר^j אֶת־הַשָּׁמַיִם
 וְלֹא־יִהְיֶה מִטֶּר^b וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן³ אֶת־יְבוּלָהּ^k וְאֲבַדְתֶּם מִהֲרָה^l מֵעַל הָאָרֶץ
 הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נָתַן⁴ לָכֶם: **18** וְשָׁמַתֶם אֶת־דִּבְרֵי אֱלֹהֵי עַל־לִבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם
 וּקְשַׁרְתֶּם^m אֹתָם לְאוֹת עַל־יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹתⁿ בֵּין עֵינֵיכֶם: **19** וְלִמְדַתֶּם אֹתָם
 אֶת־בְּנֵיכֶם לְדָבָר בָּם בְּשַׁבָּתוֹ⁵ בְּבֵיתוֹ וּבְלִכְתּוֹ⁶ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבוֹ⁷ וּבְקוּמּוֹ⁸:
20 וּכְתַבְתֶּם⁹ עַל־מְזוּזוֹת^o בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ: **21** לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם עַל
 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לֵאבְתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ: ס
22 כִּי אִם־שָׁמַר תִּשְׁמְרוּן¹⁰ אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ¹¹
 לֵאמֹר אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לָלֶכֶת¹² בְּכָל־דֶּרֶכְיוֹ וּלְדַבְּקָהּ^p בּוֹ: **23** וְהוֹרִישׁ¹³ יְהוָה
 אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵיכֶם וַיִּרְשֶׁתֶם גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעֲצֻמִּים^q מִכֶּם: **24** כָּל־הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה מִן־הַמִּדְבָּר וְהַלְבֵנוֹן מִן־הַנֶּהָר נֶהֱרַתְּ
 וְעַד הַיָּם הָאֲחֵרוֹן^r יִהְיֶה נִבְלָכֶם: **25** לֹא־יִתְצַב^s אִישׁ בִּפְנֵיכֶם פֶּחַדְכֶם^t וּמוֹרְאָכֶם^u
 יִתֵּן¹⁴: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרֹכוּ בָּהּ כֹּאֲשֶׁר דִּבַּר לָכֶם: ס
26 רְאֵה אֲנִי נָתַן⁴ לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה^v: **27** אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ
 אֶל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוָּה אֶתְכֶם הַיּוֹם: **28** וְהַקְלָלָה^v אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ
 אֶל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוָּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת¹²

- a ראשית (f) primero, principio, jefe. (51)
 b מטר lluvia. (38)
 c יורה lluvia temprana. (3)
 d מלקוש lluvia tardía, lluvia de primavera. (8)
 e דגן grano, semilla. (40)
 f תירוש vino nuevo. (38)
 g יצהר aceite fresco. (23)
 h עשב hierba, herbaje, vegetación. (33)
 i פתה ser simple, seducir, engañar. (25)
 j עצר restringir, retener. (46)
 k יבול producto del suelo. (13)

- l מהרה (f) prisa, velocidad. (20)
 m קשר atar, amarrar, conspirar. (44)
 n טושפות (f) bandas, filacterias. (3)
 o מזוזה (f) poste de puerta, marco de la puerta. (19)
 p דבק aferrarse, apegarse. (54)
 q עצום poderoso, numeroso. (31)
 r אחרון detrás, último. (51)
 s יצב posicionarse, tomar posición. (48)
 t פחד miedo. (49)
 u מורא miedo. (11)
 v קללה (f) maldición. (33)

¹ עבר qal inf. con. + 3ms (sufij.)

² נתן qal vqtl. 1cs

³ נתן qal imperf. 3fs

⁴ נתן qal part. ms abs.

⁵ ישב qal inf. con. + 2ms (sufij.)

⁶ הלך qal inf. con. + 2ms (sufij.)

⁷ שכב qal inf. con. + 2ms (sufij.)

⁸ קום qal inf. con. + 2ms (sufij.)

⁹ כתב qal vqtl. 2ms + 3mp (sufij.)

¹⁰ שמר qal imperf. 2mp + nun
paragógico (sufij.)

¹¹ עשה qal inf. con. + 3fs (sufij.)

¹² הלך qal inf. con.

¹³ ירש hi. vqtl. 3ms

¹⁴ נתן qal imperf. 3ms

אֲחֵרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יִדְעֻם: **ס** **29** וְהָיָה כִּי יִבְיֹאֵף¹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בֹּא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ³ וְנִתְּתָה⁴ אֶת־הַבְּרָכָה עַל־הָרִגְוִים וְאֶת־הַקְּלָלָהּ עַל־הָרֵעִיבִל: **30** הֲלֹא־הָמָּה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי־דָרֶךְ מִבּוֹא^b הַשָּׁמֶשׁ בָּאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב⁵ בְּעֶרְבָה מוֹלֵ^c הַנִּלְזָל אֶצֶל אֱלֹנֵי^d מֶרֶה: **31** כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן לְבֹא לְרִשְׁתָּהּ⁶ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן⁷ לָכֶם וַיִּרְשֶׁתֶם אֹתָהּ וַיִּשְׁבְּתֶם־בָּהּ: **32** וּשְׁמִרְתֶּם לַעֲשׂוֹת⁸ אֵת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לְפָנֵיכֶם הַיּוֹם:

Adoración en el lugar elegido

12 אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן¹ לַעֲשׂוֹת² בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ לְרִשְׁתָּהּ³ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה: **2** אֲבָד וְתִאֲבֹדוּן⁴ אֶת־כָּל־הַמִּקְמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים⁵ אֹתָם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הָהָרִים הָרָמִים⁶ וְעַל־הַגְּבְעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן^a: **3** וְנִתְּצֻתָם^b אֶת־מִזְבְּחֵיהֶם וְשִׁבְרֻתָם אֶת־מִצְבְּתָם^c וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן⁷ בָּאֵשׁ וּפְסִילֵיהֶם^d אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן^e וְאֲבַדְתֶּם אֶת־שְׁמֵם מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא: **4** לֹא־תַעֲשׂוּן⁸ כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם: **5** כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שְׁבִטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֹּנֹ^f תִּדְרֹשׁוּ וּבֹאֲתָ שָׁמָּה: **6** וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֹלְתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשְׂרֵיכֶם^g וְאֵת תְּרוּמַת יִדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם^h וְנִדְבֹתֵיכֶםⁱ וּבְכֹלֹת^j בְּקִרְכֶם וְצֹאנְכֶם: **7** וְאָכַלְתֶּם־שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכָל־מִשְׁלַח^k יִדְכֶם אֹתָם וּבְתֵיכֶם אֲשֶׁר בִּרְכָה⁹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: **8** לֹא תַעֲשׂוּן⁸ כָּכָל אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשִׂים¹⁰ פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו:

a קָלָהּ (f) maldición. (33)

b מִבּוֹא entrada, apertura. (23)

c מוֹל delante de, enfrente, del lado opuesto. (36)

d אֱלֹנִי terebinto. (9)

12

a רַעֲנָן exuberante, lujoso, fresco. (19)

b נִתְּצָה derribar, romper. (42)

c מִצְבָּה (f) pilar, tocón. (32)

d פְּסִיל ídolo. (24)

e קָרַע cortar, talar. (22) pi. imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)

f שֹׁכֵן vivienda. (1) qal inf. con. + 3ms (sufij.)

g מֵעֶשֶׂר décima parte, diezmo. (32)

h נִדְרָה voto. (60)

i נִדְבָה (f) voluntariamente, ofrenda voluntaria. (26)

j בְּכֹרָה (f) derecho de primogénito. (14)

k מִשְׁלַח estirado. (7)

¹ בּוֹא hi. imperf. 3ms + 2ms (sufij.)

² בּוֹא qal part. ms abs.

³ רִשַׁת qal inf. con. + 3fs (sufij.)

⁴ נָתַן qal vqtl. 2ms

⁵ יוֹשֵׁב qal part. ms abs.

⁶ רִשַׁת qal inf. con.

⁷ נָתַן qal part. ms abs.

⁸ עָשָׂה qal inf. con.

12

¹ שְׁמַר qal imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)

² עָשָׂה qal inf. con.

³ יִרְשַׁת qal inf. con. + 3fs (sufij.)

⁴ אֲבָד pi. imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)

⁵ יוֹשֵׁב qal part. mp abs.

⁶ רוֹם qal part. mp abs.

⁷ שָׂרַף qal imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)

⁸ עָשָׂה qal imperf. 2mp + nun paragógico (sufij.)

⁹ [בִּרְכָה] pi. perf. 3ms + 2ms (sufij.)

¹⁰ עָשָׂה qal part. mp abs.

2 וַיִּצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה וְהִיתָה לְאִישׁ-אַחֵר: **3** וּשְׁנֵאָה^f הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן^a וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוֹת^b וַנִּתֵּן² בְּיָדָהּ וּשְׁלָחָה³ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן^a אֲשֶׁר-לָקְחָהּ⁴ לֹו לְאִשָּׁה: **4** לֹא-יִוָּכַל בַּעֲלָהּ הָרֹאשׁוֹן אֲשֶׁר-שָׁלְחָהּ⁵ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ⁶ לְהִיטֹת לֹו לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמִינָהּ⁷ כִּי-תֹועֵבָה הוּא לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא תַחֲטִיֵּא אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן⁸ לָךְ נַחֲלָה: **5** כִּי-יִקַּח⁹ אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה^c לֹא יֵצֵא בְּצִבָּא וְלֹא-יַעֲבֹר עָלָיו לְכַל־דָּבָר נָקִי^d יְהִיָּה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשָׂמַח אֶת-אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר-לָקַח: **6** לֹא-יִחַבֵּל^e רִחִים^f וְרֹכֵב כִּי-נִפֶּשׁ הוּא חִבֵּל^e: **7** כִּי-יִמָּצֵא אִישׁ גִּנֵּב⁸ נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמְרָהּ^h בֹּו וּמָכְרוּ¹⁰ וּמָתָהּⁱ הַגִּנֵּבⁱ הַהוּא וּבַעֲרֵת הָרַע מִקִּרְבּוֹ: **8** הַשֹּׁמֵר בְּגִנְעַת-הַצָּרַעַת^j לְשֹׁמֵר מֵאֵד וְלַעֲשׂוֹת¹¹ כָּל־אֲשֶׁר-יִוָּדוּ¹² אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם¹³ תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת¹¹: **9** זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמֹרִים בְּדָרְךָ בְּצֵאתְכֶם¹⁴ מִמִּצְרַיִם: **10** כִּי-תִשָּׂה^k בְּרַעַךְ מִשְׁאֵת^l מֵאֻמָּה^m לֹא-תִבָּא אֶל-בֵּיתוֹ לַעֲבֹטⁿ עַבְטוֹ^o: **11** בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אִתָּהּ נִשָּׂה^p בֹּו יוֹצִיא¹⁵ אֵלֶיךָ אֶת-הָעֲבוֹטִי^o הַחוּצָה: **12** וְאִם-אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשָּׁכַב בַּעֲבֹטִי^o: **13** הַשֹּׁכֵב תִּשָּׁיֵב לֹו אֶת-הָעֲבוֹטִי^o כִּבֵּא הַשֹּׁמֵשׁ וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ^q וּבִרְכָּהּ¹⁶ וְלֹךְ תַּהְיֶה צִדְקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: **14** לֹא-תַעֲשֹׁק^r שָׂכִיר^s עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאֲחִיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ: **15** בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן¹⁷ שְׁכָרוֹ^t וְלֹא-תִבֹּא עָלָיו הַשֹּׁמֵשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נִשָּׂא¹⁸ אֶת-נַפְשׁוֹ וְלֹא-יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל-יְהוָה וְהָיָה בְּךָ חָטָא^u: **16** לֹא-יִוָּמְתוּ¹⁹ אָבוֹת עַל-בָּנִים וּבָנִים לֹא-יִוָּמְתוּ¹⁹ עַל-אָבוֹת אִישׁ בַּחֲטָאוֹ^u יוֹמְתוֹ¹⁹: **17** לֹא תִטֶּה²⁰ מִשְׁפָּט

a detrás, último. (51)

b כְּרִיתוֹת (f) divorcio. (4)

c חדש nuevo. (53)

d limpio, libre de, exento. (41)

e atar, ligar, comprometer. (12)

f piedra de molino. (5)

g robar. (40)

h tratar tiránicamente. (2)

i ladrón. (17)

j צִרְעַת (f) lepra. (35)

k prestar, hacerse acreedor. (14) hi. imperf. 2ms

l מִשְׁאֵה (f) préstamo. (2)

m מֵאֻמָּה cualquier, cualquiera, cualquier cosa, nada. (32)

n עֲבֹט tomar o dar una prenda. (6)

o עֲבוֹט promesa. (4)

p נִשָּׂה prestar, hacerse acreedor. (14) qal part. ms abs.

q שִׁלְמָה (f) prenda, prenda exterior. (16)

r עֲשֹׁק oprimir, hacer daño, extorsionar. (36)

s שָׂכִיר jornalero. (17)

t שְׁכָר contratación, salario. (28)

u חָטָא pecado. (35)

¹ שְׁנֵאָה qal vqtl. 3ms + 3fs (sufij.)

² נָתַן qal vqtl. 3ms

³ שָׁלַח pi. vqtl. 3ms + 3fs (sufij.)

⁴ לָקַח qal perf. 3ms + 3fs (sufij.)

⁵ שָׁלַח pi. perf. 3ms + 3fs (sufij.)

⁶ לָקַח qal inf. con. + 3fs (sufij.)

⁷ הִטְמִינָהּ hotpaal perf. 3fs

⁸ נָתַן qal part. ms abs.

⁹ לָקַח qal imperf. 3ms

¹⁰ מָכְרוּ qal vqtl. 3ms + 3ms (sufij.)

¹¹ עָשָׂה qal inf. con.

¹² יָדָהּ hi. imperf. 3mp

¹³ [צִוִּיתֶם] pi. perf. 1cs + 3mp (sufij.)

¹⁴ יָצָא qal inf. con. + 2mp (sufij.)

¹⁵ יָצָא hi. imperf. 3ms

¹⁶ [בִּרְכָּהּ] pi. vqtl. 3ms + 2ms (sufij.)

¹⁷ נָתַן qal imperf. 2ms

¹⁸ נִשָּׂא qal part. ms abs.

¹⁹ מוֹת ho. imperf. 3mp

²⁰ נִטֶּה hi. imperf. 2ms

גַּר יְתוֹם^a וְלֹא תַחְבֵּל^b בְּגֵד אֱלֻמְנָה^c: **18** וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ^d יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל־כֵּן אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ^e לַעֲשׂוֹת^f אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: **19** כִּי תִקְצֹר^g קִצִּירְךָ בַשָּׂדֶה וּשְׂכַחְתָּ עִמָּךְ בַּשָּׂדֶה לֹא תָשׁוּב לִקְחָתוֹ^h לְגַר לַיְתוֹם^a וְלֹא־לְמִנְה^c יִהְיֶה לְמַעַן יִבְרַכְךָⁱ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ: **20** כִּי תַחבֹּט^h זֵיתָיִךָⁱ לֹא תִפְאֹר^j אַחֲרָיִךְ לְגַר לַיְתוֹם^a וְלֹא־לְמִנְה^c יִהְיֶה: **21** כִּי תִבְצֹר^k כֶּרְמְךָ לֹא תַעֲזוֹל^l אַחֲרָיִךְ לְגַר לַיְתוֹם^a וְלֹא־לְמִנְה^c יִהְיֶה: **22** וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־כֵּן אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ^f לַעֲשׂוֹת^f אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: **ס**

25 כִּי־יִהְיֶה רִיב בֵּין אַנְשִׁים וּנְגִשׁוּ אֶל־הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם¹ וַהֲצַדִּיקוּ^a אֶת־הַצַּדִּיק וַהֲרָשִׁיעוּ^b אֶת־הָרָשָׁע: **2** וְהָיָה אִם־בֶּן הַפֹּת הָרָשָׁע וְהַפִּילוּ² הַשֹּׁפֵט וַהֲכִהוּ³ לִפְנָיו כְּדִי^c רָשָׁעֲתוֹ^d בְּמִסְפָּר: **3** אַרְבָּעִים יִכְנוּ⁴ לֹא יִסֶּיף^e פֶּן־יִסֶּיף⁵ לְהַפְתּוֹ⁶ עַל־אַלֶּה מַכָּה^e רַבָּה וְנִקְלָה^f אַחִיךָ לְעֵינֶיךָ: **4** לֹא־תִחָסֵם^g שׁוֹר בְּדִישׁוֹ^h: **5** כִּי־יֵשְׁבוּ אֲחֵים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֶן אִין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה אֲשֶׁת־הַמֵּת⁷ הַחוּצָה לְאִישׁ זָר וּבְמֵתוֹ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקַחְהָ⁸ לוֹ לְאִשָּׁה וּיְבַמְהָ⁹: **6** וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת⁷ וְלֹא־יִמָּחֶה^k שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: **7** וְאִם־לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת־יְבַמְתּוֹ וְעָלְתָהּ יְבַמְתּוֹ הַשֹּׁעֲרָה אֶל־הַזִּקְנִים וְאָמְרָהּ מֵאִין^m יְבָמִיⁱ לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָהּⁿ יְבָמִי⁸: **8** וְקִרְאוּ־לוֹ זִקְנֵי־עִירוֹ וְדִבְרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ⁹: **9** וּנְגִשָּׁה יְבַמְתּוֹ¹ אֵלָיו

a יְתוֹם huérfano. (42)

b תַּחבֵּל atar, ligar, comprometer. (12)

c אֱלֻמְנָה (f) viuda. (56)

d פָּדָה rescatar, redimir. (59) *qal vyqtl. 3ms + 2ms (sufij.)*

e קָצַר cosechar, segar. (36)

f קָצִיר cosecha, siega. (49)

g עָמַר gavilla. (8)

h תָּבַט vencer. (5)

i זֵית olivo, oliva. (38)

j פָּאָר varear, sacudir las ramas, buscar entre las ramas. (1)

k בָּצַר cortar, fortalecer, hacer inaccesible. (38)

l עִלַּל espigar. (5) *poel imperf. 2ms*

25

a צָדֵק ser justo, recto. (41)

b רָשָׁע ser malvado, actuar malvadamente. (36)

c די suficiencia, suficiente. (39)

d רָשָׁע (f) malicia. (15)

e מַכָּה (f) golpe, herida, matanza. (48)

f קָלָה ser poco estimado, deshonorado. (6)

g חָסֵם parar, bozal. (2)

h דִּישׁ pisar, trillar. (14) *qal inf. con. + 3ms (sufij.)*

i יָבָם hermano del marido, cuñado. (2)

j יָבָם levirato, cumplir con el deber de la viuda de un hermano. (3) *pi. vqtl. 3ms + 3fs (sufij.)*

k מָחָה limpiar, borrar. (34)

l יָבָמָה (f) cuñada. (5)

m מָאֵן negarse. (41)

n אָבָה estar dispuesto, consentir. (54)

o יָבָם levirato, cumplir con el deber de la viuda de un hermano. (3) *pi. inf. con. + 1cs (sufij.)*

¹ [צוּה] *pi. part. ms con. + 2ms (sufij.)*

² עָשָׂה *qal inf. con.*

³ לָקַח *qal inf. con. + 3ms (sufij.)*

⁴ [בָּרַךְ] *pi. imperf. 3ms + 2ms (sufij.)*

25

¹ שָׁפַט *qal vqtl. 3cp + 3mp (sufij.)*

² נָפַל *hi. vqtl. 3ms + 3ms (sufij.)*

³ [נָכַח] *hi. vqtl. 3ms + 3ms (sufij.)*

⁴ [נָכַח] *hi. imperf. 3ms + 3ms (sufij.)*

⁵ יָסַף *hi. imperf. 3ms*

⁶ [נָכַח] *hi. inf. con. + 3ms (sufij.)*

⁷ מוֹת *qal part. ms abs.*

⁸ לָקַח *qal vqtl. 3ms + 3fs (sufij.)*

⁹ לָקַח *qal inf. con. + 3fs (sufij.)*

	Qal	Nifal	Piel	Pual	Hitpael	Hifil	Hofal
<i>qatal</i> (perfecto)							
3ms	מָצָא	נִמְצָא	מָצָא	מָצָא	הִתְמַצָּא	הִמְצִיא	הִמְצָא
3fs	מָצְאָה	נִמְצְאָה	מָצְאָה	מָצְאָה	הִתְמַצְּאָה	הִמְצִיָּאָה	הִמְצְאָה
2ms	מָצַאתָ	נִמְצַאתָ	מָצַאתָ	מָצַאתָ	הִתְמַצַּאתָ	הִמְצִיאתָ	הִמְצַאתָ
2fs	מָצַאתְּ	נִמְצַאתְּ	מָצַאתְּ	מָצַאתְּ	הִתְמַצַּאתְּ	הִמְצִיאתְּ	הִמְצַאתְּ
1cs	מָצַאתִי	נִמְצַאתִי	מָצַאתִי	מָצַאתִי	הִתְמַצַּאתִי	הִמְצִיאתִי	הִמְצַאתִי
3cp	מָצְאוּ	נִמְצְאוּ	מָצְאוּ	מָצְאוּ	הִתְמַצְּאוּ	הִמְצִיאוּ	הִמְצְאוּ
2mp	מָצַאתֶם	נִמְצַאתֶם	מָצַאתֶם	מָצַאתֶם	הִתְמַצַּאתֶם	הִמְצִיאתֶם	הִמְצַאתֶם
2fp	מָצַאתֶן	נִמְצַאתֶן	מָצַאתֶן	מָצַאתֶן	הִתְמַצַּאתֶן	הִמְצִיאתֶן	הִמְצַאתֶן
1cp	מָצְאָנוּ	נִמְצְאָנוּ	מָצְאָנוּ	מָצְאָנוּ	הִתְמַצְּאָנוּ	הִמְצִיָּאָנוּ	הִמְצְאָנוּ
<i>yiqtol</i> (imperfecto)							
3ms	יִמְצָא	יִמְצָא	יִמְצָא	יִמְצָא	יִתְמַצָּא	יִמְצִיא	יִמְצָא
3fs	תִּמְצָא	תִּמְצָא	תִּמְצָא	תִּמְצָא	תִּתְמַצְּא	תִּמְצִיא	תִּמְצָא
2ms	תִּמְצָא	תִּמְצָא	תִּמְצָא	תִּמְצָא	תִּתְמַצְּא	תִּמְצִיא	תִּמְצָא
2fs	תִּמְצְאִי	תִּמְצְאִי	תִּמְצְאִי	תִּמְצְאִי	תִּתְמַצְּאִי	תִּמְצִיִּי	תִּמְצְאִי
1cs	אֶמְצָא	אֶמְצָא	אֶמְצָא	אֶמְצָא	אֶתְמַצָּא	אֶמְצִיא	אֶמְצָא
3mp	יִמְצְאוּ	יִמְצְאוּ	יִמְצְאוּ	יִמְצְאוּ	יִתְמַצְּאוּ	יִמְצִיאוּ	יִמְצְאוּ
3fp	תִּמְצְאָנָה	תִּמְצְאָנָה	תִּמְצְאָנָה	תִּמְצְאָנָה	תִּתְמַצְּאָנָה	תִּמְצִיָּאָנָה	תִּמְצְאָנָה
2mp	תִּמְצְאוּ	תִּמְצְאוּ	תִּמְצְאוּ	תִּמְצְאוּ	תִּתְמַצְּאוּ	תִּמְצִיאוּ	תִּמְצְאוּ
2fp	תִּמְצְאָנָה	תִּמְצְאָנָה	תִּמְצְאָנָה	תִּמְצְאָנָה	תִּתְמַצְּאָנָה	תִּמְצִיָּאָנָה	תִּמְצְאָנָה
1cp	נִמְצָא	נִמְצָא	נִמְצָא	נִמְצָא	נִתְמַצָּא	נִמְצִיא	נִמְצָא
Imperativo							
ms	מָצָא	הִמְצָא	מָצָא		הִתְמַצָּא	הִמְצָא	
fs	מָצְאִי	הִמְצְאִי	מָצְאִי		הִתְמַצְּאִי	הִמְצִיִּי	
mp	מָצְאוּ	הִמְצְאוּ	מָצְאוּ		הִתְמַצְּאוּ	הִמְצִיאוּ	
fp	מָצְאָנָה	הִמְצְאָנָה	מָצְאָנָה		הִתְמַצְּאָנָה	הִמְצִיָּאָנָה	
Infinitivo Constructo							
	מָצָא	הִמְצָא	מָצָא	מָצָא	הִתְמַצָּא	הִמְצִיא	הִמְצָא
Infinitivo Absoluto							
	מָצְאוּ	נִמְצָא	מָצָא	מָצָא	הִתְמַצָּא	הִמְצָא	הִמְצָא
Participio Activo							
ms	מָצָא		מִמְצָא		מִתְמַצָּא	מִמְצִיא	
fs	מָצַאת		מִמְצַאת		מִתְמַצַּאת	מִמְצִיָּא	
Participio Pasivo							
ms	מָצְוִי	נִמְצָא		מִמְצָא			מִמְצָא
<i>vayyiqtol</i> (vav consecutivo)							
3ms	וַיִּמְצָא	וַיִּמְצָא	וַיִּמְצָא	וַיִּמְצָא	וַיִּתְמַצָּא	וַיִּמְצִיא	וַיִּמְצָא

	Qal	Nifal	Piel	Pual	Hitpael	Hifil	Hofal
<i>qatal</i> (perfecto)							
3ms	כָּנֵה	נִכְנֶה	כָּנֵה	כָּנֵה	הִתְכַּנֶּה	הִכְנֶה	הִכְנֶה
3fs	כָּנְתָה	נִכְנְתָה	כָּנְתָה	כָּנְתָה	הִתְכַּנְּתָה	הִכְנְתָה	הִכְנְתָה
2ms	כָּנִיתָ	נִכְנִיתָ	כָּנִיתָ	כָּנִיתָ	הִתְכַּנִּיתָ	הִכְנִיתָ	הִכְנִיתָ
2fs	כָּנִיתְּ	נִכְנִיתְּ	כָּנִיתְּ	כָּנִיתְּ	הִתְכַּנִּיתְּ	הִכְנִיתְּ	הִכְנִיתְּ
1cs	כָּנִיתִי	נִכְנִיתִי	כָּנִיתִי	כָּנִיתִי	הִתְכַּנִּיתִי	הִכְנִיתִי	הִכְנִיתִי
3cp	כָּנוּ	נִכְנוּ	כָּנוּ	כָּנוּ	הִתְכַּנוּ	הִכְנוּ	הִכְנוּ
2mp	כָּנִיתֶם	נִכְנִיתֶם	כָּנִיתֶם	כָּנִיתֶם	הִתְכַּנִּיתֶם	הִכְנִיתֶם	הִכְנִיתֶם
2fp	כָּנִיתֶן	נִכְנִיתֶן	כָּנִיתֶן	כָּנִיתֶן	הִתְכַּנִּיתֶן	הִכְנִיתֶן	הִכְנִיתֶן
1cp	כָּנִינוּ	נִכְנִינוּ	כָּנִינוּ	כָּנִינוּ	הִתְכַּנִּינוּ	הִכְנִינוּ	הִכְנִינוּ
<i>yiqtol</i> (imperfecto)							
3ms	יִכְנֶה	יִכְנֶה	יִכְנֶה	יִכְנֶה	יִתְכַּנֶּה	יִכְנֶה	יִכְנֶה
3fs	תִּכְנֶה	תִּכְנֶה	תִּכְנֶה	תִּכְנֶה	תִּתְכַּנֶּה	תִּכְנֶה	תִּכְנֶה
2ms	תִּכְנֶה	תִּכְנֶה	תִּכְנֶה	תִּכְנֶה	תִּתְכַּנֶּה	תִּכְנֶה	תִּכְנֶה
2fs	תִּכְנִי	תִּכְנִי	תִּכְנִי	תִּכְנִי	תִּתְכַּנִּי	תִּכְנִי	תִּכְנִי
1cs	אִכְנֶה	אִכְנֶה	אִכְנֶה	אִכְנֶה	אִתְכַּנֶּה	אִכְנֶה	אִכְנֶה
3mp	יִכְנוּ	יִכְנוּ	יִכְנוּ	יִכְנוּ	יִתְכַּנוּ	יִכְנוּ	יִכְנוּ
3fp	תִּכְנִינָה	תִּכְנִינָה	תִּכְנִינָה	תִּכְנִינָה	תִּתְכַּנִּינָה	תִּכְנִינָה	תִּכְנִינָה
2mp	תִּכְנוּ	תִּכְנוּ	תִּכְנוּ	תִּכְנוּ	תִּתְכַּנוּ	תִּכְנוּ	תִּכְנוּ
2fp	תִּכְנִינָה	תִּכְנִינָה	תִּכְנִינָה	תִּכְנִינָה	תִּתְכַּנִּינָה	תִּכְנִינָה	תִּכְנִינָה
1cp	נִכְנֶה	נִכְנֶה	נִכְנֶה	נִכְנֶה	נִתְכַּנֶּה	נִכְנֶה	נִכְנֶה
Imperativo							
ms	כָּנֵה	הִכְנֶה	כָּנֵה		הִתְכַּנֶּה	הִכְנֶה	
fs	כְּנִי	הִכְנִי	כְּנִי		הִתְכַּנִּי	הִכְנִי	
mp	כָּנוּ	הִכְנוּ	כָּנוּ		הִתְכַּנוּ	הִכְנוּ	
fp	כְּנִינָה	הִכְנִינָה	כְּנִינָה		הִתְכַּנִּינָה	הִכְנִינָה	
Infinitivo Constructo							
	כְּנֹת	הִכְנֹת	כְּנֹת	כְּנֹת	הִתְכַּנֹּת	הִכְנֹת	הִנֹּת
Infinitivo Absoluto							
	כָּנֵה	נִכְנֶה	כָּנֵה	כָּנֵה	הִתְכַּנֶּה	הִכְנֶה	הִכְנֶה
Participio Activo							
ms	כָּנֵה		מְכַנֶּה		מִתְכַּנֶּה	מְכַנֶּה	
fs	כָּנֵה		מְכַנֶּה		מִתְכַּנֶּה	מְכַנֶּה	
Participio Pasivo							
ms	כְּנוֹי	נִכְנֶה		מְכַנֶּה			מְכַנֶּה
<i>vayyiqtol</i> (vav consecutivo)							
3ms	וַיִּכֶן	וַיִּכֶן	וַיִּכֶן	וַיִּכֶן	וַיִּתְכֶן	וַיִּכֶן	וַיִּכֶן

Sufijos pronominales en verbos Lamed-He

Sufijos en Perfectos

	3ms	3fs	2ms	2fs	1cs
	עָשָׂה	עָשָׂתָה	עָשִׂיתָ	עָשִׂיתְּ	עָשִׂיתִי
1cs	עָשִׂיתָנִי עָשִׂיתָנִי עָשִׂיתָנִי עָשִׂיתָנִי עָשִׂיתָנִי				
2ms	עָשָׂךְ				עָשִׂיתִיךָ
2fs					עָשִׂיתִיךָ
3ms	עָשָׂהוּ				עָשִׂיתִיהוּ/ו
3fs	עָשָׂהָ		עָשִׂיתָהּ		עָשִׂיתִיהָ
1cp	עָשָׂנוּ				
2mp					
2fp					
3mp	עָשָׂם		עָשִׂיתָם		עָשִׂיתִים
3fp					

	3cp	2mp	2fp	1cp
	עָשָׂו	עָשִׂיתָם	עָשִׂיתָן	עָשִׂינוּ
1cs	עָשִׂיתָנִי			
2ms	עָשִׂיתָךְ			
2fs				
3ms	עָשִׂיתָהוּ			
3fs	עָשִׂיתָהּ			
1cp				
2mp				
2fp				
3mp	עָשָׂו			
3fp				

Sufijos en Imperfectos

	3ms	3fs	2ms	2fs	1cs
	יַעֲשֶׂה	תַּעֲשֶׂה	תַּעֲשֶׂה	תַּעֲשִׂי	אֶעֱשֶׂה
1cs	יַעֲשֶׂנִי		יַעֲשֶׂנִי		
2ms	יַעֲשֶׂךָ	יַעֲשֶׂךָ			אֶעֱשֶׁךָ
2fs					אֶעֱשִׁיךְ
3ms	יַעֲשֶׂהוּ		יַעֲשֶׂנּוּ		אֶעֱשֶׂנּוּ
3fs	יַעֲשֶׂהָ		יַעֲשֶׂהָ		אֶעֱשֶׂנָּה
1cp					
2mp					
2fp					
3mp	יַעֲשֶׂם		יַעֲשֶׂם		אֶעֱשֶׂם
3fp					

	3mp	3fp	2mp	2fp	1cp
	יַעֲשׂוּ	תַּעֲשִׁינָהּ	תַּעֲשׂוּ	תַּעֲשִׁינָהּ	נֶעֱשֶׂה
1cs	יַעֲשׂוּנִי		תַּעֲשׂוּנִי		
2ms					
2fs					
3ms					נֶעֱשֶׂנּוּ
3fs	יַעֲשׂוּהָ				נֶעֱשֶׂנָּה
1cp					
2mp					
2fp					
3mp					
3fp					

נ

- נָא** por favor. (403)
- נֶאֱמַר** declaración, oráculo, palabra. (376)
- [נבא]** profetizar. (115)
- [נבט]** mirar. (70)
- נְבִיא** profeta, orador. (317)
- נֶגֶב** Néguev, terreno seco, sur. (111)
- נֶגֶד** delante, antes, frente a. (150)
- [ננר]** contar, declarar, ser visible. (371)
- נָגַע** tocar, alcanzar, golpear. (150)
- נֹגַע** plaga, aflicción, marca. (78)
- נִגַּשׁ** acercar, acercarse. (125)
- נָהָר** arroyo, río. (119)
- נוּחַ** descansar, llegar a descansar. (67)
- נוֹס** huir, escapar. (161)
- נָחַל** valle torrente, cauce, arroyo. (139)
- נַחֲלָה** (f) posesión, herencia. (222)
- [נחם]** lamentarse, tener compasión, arrepentirse. (108)
- נְחֹשֶׁת** cobre, bronce. (139)
- נָטָה** estirar, extender. (216)
- [נכה]** golpear, matar. (502)
- נִסְךְ** libación, ofrenda líquida. (64)
- נָסַע** sacar, establecer, viajar. (146)
- נָעַר** niño, joven, sirviente. (239)
- מַמְלָכָה** (f) reino, dominio. (117)
- מִן־** desde, fuera de. (1229)
- מִנְחָה** (f) regalo, tributo, ofrenda. (211)
- מָנְשֶׁה** Manasés. (146)
- מִסְפָּר** número, cuento. (134)
- מְעַט** poco, unos pocos. (101)
- מַעַל** parte superior; arriba. (140)
- מֵעַם** desde, al lado. (71)
- מַעַן** por el bien de, a causa de. (272)
- מַעֲשֶׂה** acto, labor, trabajo. (235)
- מָצָא** encontrar, alcanzar. (457)
- מִצְוָה** (f) mandamiento. (184)
- מִצְרַיִם** egipcio. (76)
- מִצְרַיִם** Egipto. (635)
- מִקְדָּשׁ** lugar sagrado, santuario. (74)
- מָקוֹם** lugar. (401)
- מִקְנֶה** rebaño, ganado. (76)
- מִרְאָה** vista, apariencia, visión. (104)
- מֹשֶׁה** Moisés. (766)
- מָשַׁח** ungir, untar. (69)
- מִשְׁכָּן** morada, tabernáculo. (139)
- מָשַׁל** gobernar, reinar, tener dominio. (82)
- מִשְׁמָרֶת** (f) guardar, vigilar, cargar. (78)
- מִשְׁפָּחָה** (f) familia, clan. (304)
- מִשְׁפָּט** juicio, justicia. (424)

אֶבֶר región a través de o más allá, lado. (92)

עד hasta. (1263)

עד testigo, testimonio, evidencia. (70)

עדה (f) congregación. (149)

עוד otra vez, todavía. (488)

עולם por siempre, siempre, antiguo. (438)

עון iniquidad, culpa, castigo (del pecado). (232)

עוף pájaro, criatura voladora. (71)

עור piel. (99)

עור levantarse, despertar. (80)

עז (f) cabra. (74)

עז fuerza, poder. (92)

עזב abandonar, dejar, desamparar. (214)

עזר ayudar, socorrer. (82)

עין (f) ojo. (874)

עיר (f) ciudad, pueblo. (1093)

על sobre, arriba, acerca de. (5770)

עלה subir, ascender, trepar. (894)

עלה (f) holocausto. (287)

עם gente, pueblo. (1839)

עם con. (978)

עמד pararse, tomar posición. (526)

עמוד pilar, columna. (112)

עמון Amón. (106)

עמק valle. (69)

נערה (f) doncella, mujer joven. (76)

נפל caer, acostar(se). (435)

נפש (f) alma, ser vivo, vida, persona. (757)

[נצב] tomar posición, pararse. (75)

[נצל] liberar, rescatar. (213)

נצר vigilar, custodiar, guardar. (63)

נשא levantar, llevar, tomar. (656)

נשיא líder, príncipe en jefe. (130)

נתן dar, poner, establecer. (2015)

ס

סבב girar, rodear, ir alrededor de, circular. (162)

סביב alrededor, contorno. (337)

סגר cerrar. (91)

סוס caballo. (138)

סור desviarse, volverse, apartarse. (301)

ספר contar, decir, narrar, relatar. (107)

ספר libro, rollo. (187)

[סתר] esconder, ocultar. (82)

ע

עבד trabajar, servir. (289)

עבד sirviente, esclavo, siervo. (803)

עבדה (f) labor, trabajo, servicio. (145)

עבר pasar por encima, a través, pasar por, atravesar. (553)